

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET
1987
MÁRCIUS

BERKES ERZSÉBET

Néhány szó a Csillagóra elé

Dramát írni nem könnyű, de nem is kötelező. Ha valaki mégis vállalkozik rá, úgy szabadságában áll, hogy minden eszközzel könnyítse a maga útját. Ugy-sem fog sikerülni. Például: ha abban a hitben, hogy közismert személyt választva hősül majd nem kell ától cettig elmondani az expozícióban hőse életrajzát, hiszen tudja mindenki, akkor kénytelen bibelődni kor-hűséggel, társadalmi adottságokkal, a köztudottak megerősítésével vagy cáfolatával. Ha költött személyt választ, akkor meg az egész világot megköltetheti; rokonság, munkahely, társadalom, történelem hősét közrefogó labirintusát. Gyakorlatilag ugyanott tart, mint-ha az első verzió mellett voksol, mindig egész világot kell színre tenni.

Tudja ezt Gáspár Margit, ezért választhatta drámája hősül D'Annunziót, akiről a magyar átlagember sem-mit, a műveltebbek pedig nagyon sokat tudnak, ő pedig — a szerző — mindenkinél többet. Olasz költő, világhí, hírhedt nőcsábász és politikai kalandor, a századforduló Itáliájának kivételesen színes figurája, aki Mussolini kezére járt, de aztán szerzetesrendbe lépett, s nagy pompában halt meg hetvenöt éves korában (1863-1938). Ebből az élettörténetből-e vagy a sajátjából (soha nem lesz, aki eldönthetné, honnét) származott a drámaikonfliktus-értékű gondolat: az emberről, aki elmulasztja a sorsfordító pillanatot. Aki felett elszáll az idő, akit elejt az alkalom, aki lekési a maga vonatát. Ha ez a figura nagyszerű ember — akkor a dolog tragikus; ha ez a figura kisszerű ember — a dolog komikus; ha pedig ez az ember D'Annunzio, akkor a dolog valami más is tud lenni. Akkor ez a dolog a zseni szabadságáról és kiszolgáltatottságáról szólhat. Íróilag „csak” annyi a föladat, hogy kell egy zsenit csinálni a színpadon.

Gáspár Margit tehát megállapította, hogy D'Annunzio életreje elég színes, zsenialitása elég nagy ahhoz, hogy eszményét hordozza; a korszakról elég sokat tud ahhoz ia publikum, hogy ne kelljen ismeretterjesztéssel bibelődnie, ha Fiumét mond, vagy első világháborút mond, esetleg a zsarnokot, aki elöl hősünk menekül, Mussolininek nevezi, és a menekvés útja felé tapogatózó hős egy Csicserin nevű úrral keresi a kapcsolatot; viszont elég keveset tud ahhoz a publikum, hogy az önmaga sikereiről páváskodva beszélő hős mind-végig érdekes dolgokat mondhasson.

Már csak szituációt kell ehhez kreálni, s a játék könnyedén pereghet. S lón: a világhíres költő, az olasz nacionalizmus leghatásosabb megfogalmazója, a dalmáciai hódításáról híres D'Annunzio királyi audiencián fogadja hódolóit. Élvezi és ünnepli, tódítja és cáfolja rajongói dicséretét. Rövid úton elének rajzolódik élete minden fontosabb állomása, egy hiú és fölényes szellem megörzött villanásai. Ehhez a külsőséges jelenet-sorhoz csomózza a szerző a másikat: D'Annunzio mindenkiel másként beszél, s megint másként, ha többen is körülveszik hódolatukkal. D'Annunzio tudja, amit mindenki takargat: műkincsekkel zsúfoltt villájában voltaképpen fogoly. Személyzet és látogatók: kémek. Mussolini csak addig hagyja élni, amíg a nemzeti hős szerepében, a gyakorlati politikától elszigetelten a kezére jár. A költő játssza is e szerepét, mert

élni akar, s ha már él, hát jól élni is, de szabadulási kísérletet tesz: hajdani gondolasát magához csempészteti, s titkos megbízatással miniszter barátjához küldi. Hátha szökhethetne. Míg a hírnök megjárja a küldetés útját, D'Annunzio parádézik. Merő kétszínűség minden jelenet: nőhódítás, riporterbolondítás, csalafignta üzengetés Mussolininek a megtévesztett spionok kábítása által. Mindez mulatságos, de igazán feszültté az az ész-bontó varakozás teszi, ami átjárja a hőst: mi lesz a válasz? Megszökhetik-e?

A varakozás unalmas dolog. Ez a varakozás nem unalmas. Csevegnek a szereplők, s közben mindenki les, hizeleg és csapdát állít, tetten ér mást, és maga lelepleződik, törleszkedik, és közben a másik zsebébe nyúl, vagy papírkosarát kurkássza. A ki kicsoda érdekes játék, de mennyivel érdekesebb, ha közben sziporkázó dialógusok peregnek.

Újabb kori drámáink sorskérdéseket vitató retorikus-ságához, vagy a valóság hitelességét trágárságokkal imitáló mondatfoszlányokhoz szokott fülünk (olvasva: szemünk) szinte belékaprúzik abba a könnyed röptű, elegáns társalgási kultúrába, ami magában is elhitheti: D'Annunzio — valaki. Itten nem szavalnak, itten nem vicceskednek, itten nem okoskodnak, és itten nem ki-oktatnak. Itt ki-ki jelleme és tehetsége szerint szellemes. D'Annunzio mindenkinél inkább, de az ál-grófnő perditá is győzi öniromiával (véretem áldoztam a Ducéért), s még a szerelmes szobalányban is van szarkazmus. Ahogyan társalogni tudnak a szereplők — az a jellemzés eszköze, az a céljaik kirajzolása, az a cselekmény hűsa, mert váza csak annyi, hogy varakozni kell. Akarata csak az egyetlen D'Annunzióknak van, s neki is csak addig, amíg a szökés esélye élteti. Aztán már csak tárt karokkal fogadhatja a Ducét. Azaz cseveghet, sziporkázhat mindhalálig. És ez ennek a varázslatos csevegésáradatnak a végső poénja. Hogy ez nem az élet. Hogy akinek ezt kell, sőt, most már muszáj csinálnia, az nem él. Csak *mintha* élne. Hogy ez a nagyon élvezetes szöccsatározás — füst. Élet-pótlék. Hiábavalóság.

Szó sincs arról, hogy Gáspár Margit visszavonná a társalgási kultúrában föllelt örömmünket. Szó sincs arról, hogy átejtene a publikumot. Ellenkezőleg: ezzel a végső fordulattal teszi a helyére. Játéknak mutatva azt, ami nem sorsdöntő, és súlyosnak azt, ha a nem sorsdöntő dolgokba azért kell beléveszni, mert nincsen több lehetőség a sors választására.

Mindezt pedig teszi oly könnyedén, oly elegánsan, azaz természetes gráciával, hogy ha nem figyelünk, kiszalad a szánonk: *csak* jellemet, csak helyzetet, *csak* éppen jól választott szavakat kell találnia. *Csak*. De hiszen mindenki ugyanabból választ: a nagyvilágból és önmagából. Egyaránt remek, egyaránt csapnivaló műveknek kellene születniök. Ez meg mégis jó. Mitől?

Nyilván attól, ami Gáspár Margit. Ó, és nem más. Ezt az átfogó esztétikai kategóriát azonban nem ismeri a szépzészi tudomány. Kerüljünk hát amarról.

Mit tud Gáspár Margit a drámairásról?

Mindenekelőtt azt, hogy olyan emberábrázolás, amit eleven személyek teljesítenek ki. Szerepeket kell tehát írnia. Ezért elsősorban színészben gondolkodik. Talán D'Annunziót formálva Gábor Miklósrá gondolt, az is lehet, hogy Lukács Sándorra, Michel Piccolira vagy Oleg Szttrizsenovra. Mindenesetre olyasvalakire, akiről menten elhisszük, hogy nőhódító. Hogy van intellektusa — is. Mert az ő hőse nemcsak ágycsaták hőse,

nem is csak Fiume-hódító tusaké, de magával is birkózik. Aki pedig ilyen, az másként beszél, ha nővel, s másként, ha férfi bajtárral, ámbar ugyanarról. Tehát ha ő, Gáspár Margit szerepben gondolkodik, akkor tudnia kell, milyen egy intellektuális férfiú ekkor és amakkor. Honnét tudja? Az ő világa arra a tapasztalatbázisra támaszkodhatik, amelyikben egy művelt író-nővel szoktak ilyen-olyan urak viselkedni. Gáspár Margit azonban ennél többet tud. Honnan? Áruhában járta az országot? Titkon settenkedett? Elképzelte és beletalált? Jelleméhez nem illik efféle, körülményeink sem engednék. Egyszerűbb módra talált: tudja, hogy a lélek nem férfié, nem asszonyé. Homogén viseletű. Amit egy művelt, színes életű zseniről nem feltételezhet, azt egy D'Annunzio sem tehetné. A színész som teheti, még ha akarná sem. Játszotta hát azt, hogyha ő férfi volna, hogyha ő szép és okos férfi volna, hogyha őt üldöznék, bekerítenék, spionokkal körülvénnék, és ő írta volna a *Paradicsomi éneket*, akkor mit válaszolna egy ,amerikai újságírónak. Igen : Gáspár Margitnak van belső színpada. És ott nemcsak a főszerepet játssza el, hanem az összeset. Anankét is megcsinálja, és Mr. Stewartot is, de Dinónak is sikerít egy abgangot. Minden szerepben képes gondolkodni, mert mindeniket először magára próbálja. És mert így vélekedik, egész jellemeket, teljes tapsrendet ír.

Lehet-e sikerszerepet csinálni másként, mint a klaszszikus jellemzés kívánja?

Nem. Nincs más mód. „Író mondja, társak mondják, maga mondja, végül: cselekszik.” Drámában nem lehetséges az első esély. Ebben a drámában nincs mód cselekedni. A mondja, mondják — marad. Képzelné nagyobbbat önmagánál senki sem tud. Gáspár Margit eddig ismert szellemi minőségénél nagyszerűbbet formált D'Annunziójában. Azaz: a róla alkotott kép korrekcióra szorul. Bár ha testes regényére, *Az isteni szikrára* gondolunk, akkor ez sem kell. Abban már bizonyította, hogy messze fölötte áll ,az operettszínházi igazgatóról alkotott képnek. Mert az (a kép annyi, amennyit ;az ötvenes évek funkcionáriusainak igényét kiszolgáló színházról gondolunk. Pedig az a színház is több volt a levont ítéletnél.

Egymásról és magukról csevegnek a szereplők. Rá-adásul érdekesen. Ezt ma már nem tudják, ezt utol

jára Bernard Shaw tudta. Gáspár Margit megint tudja. Annyira tudja, hogy a kritikáját is tudja. Könnyű azzal magyarázni, hogy nyolcvan-valahány évesen még módja lehetett rá: megélhette. A világirodalom azonban mindenkinek, az alkotóknak is, rendelkezésére, tanulságául áll. Mások miért nem? Tartok tőle: azért nem, mert nem ismerik a szófűzés, a társalgás kel-tette örömet. Csak a szónoklásét ismerik. Talán azért, mert ígéhirdetések, ünnepi szónoklatok retorikáján nőttek föl. Érveik ereje még látszatra sem táplálkozhatik az előadás gráciájából. Gáspár Margit tudja, amit ,a nyilvánosan szólás gyakorlata közben eltagadott — van súlya a szép beszédnek is.

Végül: Gáspár Margit ismeri a közönséget. Tudja, hogy mulattatni kell, s nincsen emlékezetes mulatság tanulság nélkül. Belső színpadának nézőtere is van. Az ellenségeit hívja ,meg főpróbára. Nem nekik, de nekik is tetszeni akar. Ha nem fognak is tapsolni, de legalább székhez szögezve ülnek végig a játékát. Ezért nem ,adja ki magát már az expozícióban. Ezért szeret fordulatokat tartogatni; ezért képes fölébe menni a megelőző ötleteknek. Hódító lélek? Az is. De nem a „belétek tunkolom”, hanem a „lenyűgözlek benneteket” fajtájából. Szabad őt nem szeretni, de még ellenségei sem állíthatják, hogy unalmas.

Drámaínséges időket élünk. Ezt a szövegeknyvet már előadási ajánlatokkal kellett volna ostromolni. Nem így történt. Miért? Mert azt hiszik, hogy D'Annunzióról szól. Hogy a színész teljesítményét ragyogtatja. Hogy ,polgári erényül fölrott társalgási kultúrát népszerűsít.

Pedig csak egy szindarab. Az emberről, aki lenvarad, mert ...

Pedig csak meg van írva.

Pedig csak a jelen ,gyakorlattal szembeni

pedig.

Jobb lenne, ha ki sem adnák: milyen gyönyörűt lehetne majd mea culpázni miatta hűsz 'év ,múlva, ami-kor kiderül, hogy nincsen színház színész nélkül, sem játszódás szövegtelen ... S hogy ;a szó, a ,mondat eleganciája, hogy ne mondjam: a stílus — maga az ember. Tékozoljuk csak hallgatva Gáspár Margitot, hátha hamarabb fedezzük föl !

GÁSPÁR MARGIT

Csillagóra

Szatirikus játék két részben

Szereplők

GABRIELE
AVE
BACCALÁ
ANANKÉ
DÍNO
A MINISZTER
MR. STEWART
DON PIRRO

*Színhely: D'Annunzio villája a „Vittoriale”
Gardonéban*

Idő: 1924. december vége

ELSŐ RÉSZ

*Zene. Sötét színpadra nyílik a függöny. Elöl, közepén lassan
felfénylik Gabriele alakja. Fehér tógát visel*

GABRIELE Itália népe, halljad! Én szólítalak, Gabriele D'Annunzio! Megismered-é költő-váteszed hang-ját? Az én szárnyas igéim riadóztattak 1915-ben a szegyenletes semlegesség idején! Én buzdítottalak harcra a teuton barbárok ellen! Bombázórajok élén röpcédulákat szórtam a gyűlölt osztrák császárvárosra! A légi harcban fél szememet vesztettem! Mért is nem az életemet? Mért kellett megérem, hogy szövetségeseink elorozzák (győzelmünk díját? Én akkor újból harcba szólítottalak, Itália! Légiósaimmel egy diadalmas esztendőn át megtartottam néked Fiu--mét! A hős város osztatlanul olasz maradt volna mindörökre, ha nem szövetkezik orvul ellenségeimmel a sanda mészáros, Benito Mussolini. *(Gúnyosan nevet)* A „Duce”! Bitorlója a címnek, amelyet nekem kínált fel valamikor, családul közkatonámnak hirdetve magát, parancsaimért esedezve! Áruló, bitang áruló! Ez a véres kezű bandita megerőszakolta a te szent testedet, förtelmes hatalmában tart, Itália! De én megszabadítalak tőle! Gyémánttisztza fényedben fogsz ismét tündökölni, világ ékessége, latin szellemünk csodálatos edénye, minden szépségek elefánt-csonttornya, turrus eburnea, Itália, Itáliám, Itália!

DÍNO *(belép, és villanyt gyújt. Döbbsenten)* Bocsánat, azt hittem, szólít ...

GABRIELE *(ott áll az éles fényben függönyökkel körülzárt, nagy szoba közepén. Most látszik csak, hogy tógája valójában fehér fürdőlepedő. Könnyedén)* Csak beskáláztam a lángelmémet, zuhanyozás után. *(Kiált)* Ananké! Dörzsöld le a hátamat!

ANANKÉ *(komor arcú szobalány. Nyugtalanító jelenség. Gabrielét egy spanyolfal mögé kíséri. Már útközben szárítgatja)*

GABRIELE *(a spanyolfal mögül)* Titkárok gyöngye, miféle robot vár ma a betűk rabszolgájára?

DÍNO Szabad legyen emlékeztetnem, hogy levelet szándékozott írni ...

GABRIELE *(feljajdul)* Írás! Micsoda nyomasztó tudat, hogy minden soromat múzeumok fogják őrizni! Még a mosócéduláimat is!

DÍNO *(lelkesen)* Ezt feljegyzem az aranykönyvembe!

GABRIELE Oda lehet.

DÍNO A miniszterelnök öexcellenciájának óhajtott levelet írni.
GABRIELE *(kioktatón)* A Ducénak nem írni kell, ha-nem remekíteni. Ma nem vagyok remekíró formában. *(Előjön, tornaruhában)* Ananké, a reggelimet! Kávét, kalács, vaj.

ANANKÉ *(közömbösen)* Tea cukor nélkül, kétszersült. Harmincöt dekát hizott. *(El)*

GABRIELE Átkozott boszorkány. *(Vadul tornászni kezd, majd bokszlabdát püföl a beszélgetés ritmusa szerint)* Holnapra jegyezze elő: megköszönöm „a Ducénak, hogy olyan meghatóan aggódik értem. De

igazán kár annyi titkosrendőrt tartani a közelem-ben, biztonságom érdekében.

DÍNO *(zavartan)* Itt? A Vittorialében?

GABRIELE *(az ujjain számolja)* A kulcsár, két takarítónó, az egyik kukta, a kertész ... „a napokban telefonkészülékét találtam a kertben egy káposztafej-ben...”

DÍNO *(felindultan)* Tréfálni kegyeskedik, parancsnok?

GABRIELE Csak tudnám, hogy esős időben hol tartják? Meg kell győznünk a Ducét, hogy feleslegesen félt ennyire. Elég, ha maga őri „az életemet.

DÍNO *(felugrik)* Remélem, nem képzeli, hogy én ...

GABRIELE *(felháborodottan)* Hát örült vagyok? Magára bíztam volna a Csicserinnek szóló levél továbbítását, ha nem tekinteném megbízhatónak?

DÍNO *(megkönnyebbül)* Bizony, az kényes ügy.

GABRIELE *(álszentén)* De csak azért, mert a Duce mostanában, sajnos, túl érzékeny. Félreérthetné, hogy a Szovjetunió külügyi népbiztosával levelezek. Holott ez pusztán baráti levélváltás. Hiszen tudja, Díno, ismeretségünk még a fiumei időkből ered.

DÍNO *(tótanuló-hangon)* Mikor is Csicserin önt olyan embernek nevezte, aki őszintén együtt érez az elnyomottakkal. Feljegyeztem az aranykönyvembe.

GABRIELE Jól tette. Ékes bizonyosság, hogy egy bolsevik is kultüremberként nyilatkozhat. Főként, ha minden őse herceg volt. Sajnálatos, hogy a Duce mos-tanában olyan zaklatott. Persze, zaklatják is. Micsoda gázság, hogy a Matteotti-gyilkosságot az ő számlájára próbálják írni! A parlamentben egyre durvábban vádolják.

DÍNO Pedig ártatlan!

GABRIELE *(lelkesen)* Ez biztos! Ő maga mondta! *(Nagyot bokszol, majd reggelizni kezd)* Kik várnak ikihallgatásra?

DÍNO *(jegyzéket néz)* A Grand Hotelben a Tréves kiadó igazgatója, Irma Grammatica színművész nő és a hölgy, aki japán turnéra szeretné rábeszélni ...

GABRIELE Tudom, a Duce is támogatja. Milyen meg-ható, hogy hajlandó volna ilyen hosszú ideig nélkülözni a jelenlétemet Itáliában! De én tudom a köteletségemet. Ki vár még?

DÍNO A Savoia-szállóban két portréfestő, egy szobrász és Mr. Stewart a New York Post riportere. Utóbbi már öt napja. Nagyon türelmetlen.

GABRIELE Mindenkinék fizetjük a szállodai számláját, teljes ellátással és Gardone decemberben is kellemes hely. Mindenki tanulja meg, hogy engem nem lehet csak úgy leakasztani a szögről, mint egy WC-kulcsot.

DÍNO Bátorkodom figyelmeztetni, hogy a riportert világszerte „spanyolcsizmás Jim” néven emlegetik... mert mindig kitalál valamilyen komisz fogást, amivel legkeményebb riportalanját is vallomásra bírja.

GABRIELE Egy okkal több, hogy ne álljak szóba vele.

DÍNO Akkor viszont veszedelmes pletykákat fog összeszedni.

GAEFVIELE Már szedi?

DÍNO Értesülesem szerint szedegeti.

GABRIELE Jól van, fogadom.

DÍNO A zöld szalonban várakozik.

GABRIELE Maga napról napra okosabb. De öt perc elteltével nyisson be és dobja ki. Ananké, a velencei palástomat!

Ananké besiet, díszes köpenyt ad rá és el

DÍNO *(kiment, és most visszatér az újságíróval. Jelenti)* Mr.

Stewart! *(Súgva)* Parancsnoknak szólítsa!

STEWART *(mély meghajlás közben, halkán)* Készültem

D'Annunzióból.

GABRIELE *(nyájasan)* Üdvözlöm, Mr. Stewart. Ön el-foglalt ember. Én is az vagyok. De öt kellemes percünk -azért még akadhat egymás számára.

STEWART Sajnos, ennek az interjúnak lapom újévi számában kellett volna megjelennie.

GABRIELE *(elmélázva)* 1925, újév. Túl közeli dátum, és Amerika túl messze van.

STEWART D'Annunzio személye az év bármely napján érdekli a közönséget.

GABRIELE Kérhetném, hogy tegye fel rögtön az ön szerint legfontosabb kérdést?

STEWART Szívesen. Miért nem ön a Duce?

GABRIELE *(meghökkenve nevet)* Miért nem én vagyok Mussolini? Nem mondom, az életkorunkat szívesen elcserélném. Bár amíg a hölgyek nem elégedetlenek éjszakai teljesítményei, mmel, a saját bőröm-ben is egész jól érzem magamat.

STEWART *(erélyesen)* Mért nem ön a Duce? Ezt kérdeztem. 1919-ben önt emlegette Duceként egész Itália. Mikor elhódította Jugoszláviától Fiumét!

GABRIELE *(élesen)* Jugoszláviát nem illette meg a dalmát tengerpart és Fiume birtoka!

STEWART Tudom, Itáliának ígérték a *(jegyzeteibe pillant)* londoni titkos egyezményben, mikor az Entente oldalán megtámadta korábbi szövetségeseit. De a béketárgyaláson, az etnikai elv alapján...

GABRIELE *(élesen)* ...etnikai hazugságokra hivatkozva az önök, bocsánat, lóporfajú Wilsonja harminckét hamis fogával szétmarta az egyezményt. A béketárgyaláson becsaptak minket, uram!

STEWART Mire ön hadat üzent az Entente-nak, és megszállta Fiumét! Önhatalmúlag, egyedül! GABRIELE Nem egyedül. Egész Itáliából özönlöttek Fiuméba az önkéntesek.

STEWART Az ön hívó szavára. Mert akkor még D'Annunzio volt a Vezér!

GABRIELE *(csöndesen)* Hát, akkor, igen. Egy évig tartottuk a várost. De felvonult a flotta, hogy véget vessen a mi szent háborúknak. Nem ellenséges flotta. Olasz. Az akkori gyáva, megalkuvó kormányzaté.

STEWART Úgy gondolja, a mostani kormány másként viselkedett volna?

GABRIELE Koalíciós kormányunk van, nem biztos, hogy minden miniszterünk harcos alkat. De Mussolini szíve már 1919-ben is együtt dobogott az enyémmel!

STEWART *(agresszíven)* Komolyan hiszi, hogy Mussolininek kedvére volt az ön példátlan népszerűsége?! Hiszen mindig is a habalomra tört! És nem volt veszedelmesebb riválisa!

GABRIELE *(kis szünet után, nagyon finoman)* Mr. Stewart, én megértem az ingerültségét. Az ön mű-faja a szenzáció. És abban, hogy két ember kölcsönösen nagyra becsüli egymást, nincsemmiféle szenzációs árnyalat. Az, hogy én igen sokra tartom a kormányelnököt, és ő is örvéndetesen sokra tart engem, cáfolhatatlan tény. Ha tehát nincs több kérdeznivalója... *(Feláll)*

STEWART *(váratlanul lecsap)* Ön eszerint már nem Itália lelkiismerete?

GABRIELE *(megdöbben)* Hogy jutott eszébe ez a ki-fejzés?

STEWART Meglátogattam a börtönben azt az embert, aki pár esztendeje elrabolta, a párizsi Louvre-ból a Mona Lisát!

GABRIELE *(kiszalad a száján)* Csak nem?

STEWART *(nagy fölényben)* A szerencsétlen önhöz vitte el a képet. „Itália lelkiismeretéhez.” Ő nevezte így.

GABRIELE *(gyorsan)* Az volt a rögeszméje, hogy a Giocondát ki kell szabadítani a franciák fogságából, és méltó helyére juttatni Itáliában.

STEWART Ön egy „megbízható múzeumörhöz” küldte. Az persze rögtön feljelentette.

GABRIELE Mi más tehetett volna?

STEWART Aztán felvette a Louvre által kitűzött igen tekintélyes jutalmat.

GABRIELE Valószínűleg.

STEWART *(nagyon könnyedén)* De képzelje, mit ordítzik gaz a szegény bolond a börtönben. Hogy meg-osztottak az összegben.

GABRIELE Kik?

STEWART A múzeumőr és ön.

GABRIELE *(felcsattan)* Megörült?

STEWART *(előzékenyen)* Hát persze, klinikai örült. Még szerencse, hogy csak én hallottam tőle ezt a badarságot. Egy lelkiismeretlen ember úgy tálalhat-

ná a „storyt” az amerikai sajtóban, hogy ön sose moshatná le magáról a rágalmat. Különös tekintettel arra, hogy örökös viaskodása a hitelezőivel népszerű nemzetközi vicclaptéma.

GABRIELE *(kis szünet után)* Valóban, milyen szerencse, hogy ön olyan helyesen értelmezi a sajtóetikát.

STEWART *(előzékenyen)* De úgy látom, ez a téma nincs kedvére. Ne beszéljünk mégis inkább Mussoliniról?

GABRIELE *(kis szünet után, álmotagon)* A Gioconda, ó, a Gioconda. Ha tudná, hogy imádom azt a képet, nem lepné meg, hogy a szennyes vád elkedvetlenített. Bár szívem mélyén megértem azt az embert, aki igazában azért esett bűnbe, hogy a vászonra álmódott csoda kis ideig az övé, csak az övé legyen. A titkával együtt.

STEWART Miféle titkával?

GABRIELE *(meglepően)* Ne akarja elhitetni velem, hogy ön, éppen ön, a mindig jól értesült nem tudja...

STEWART *(zavartan)* Persze, hallottam valamit... GABRIELE

Hát nem vérforraló gondolat, hogy az a szépséges női arckép valójában egy fiút ábrázol?

STEWART *(kiált)* Fiút?

GABRIELE *(diadalmasan)* Látom, még a füle is kipirosodott az izgalomtól!

STEWART Ez valóban szenzációs...

GABRIELE A fiú... ugye, milyen gyönyörű fiú, képzelje el férfiruhában...

STEWART *(bizonytalanul)* Képzelem.

GABRIELE Leonardo szerelme volt. N. lángész pajzán játéka, hogy asszonynak festette... de hát így még izgalmasabb, ugye?

STEWART Izgalmas, nagyon izgalmas, és most talán beszéljünk...

GABRIELE *(innen nagyon gyors tempó)* Vallja be, hogy elsősorban ezért kereste fel a börtönben azt a szerencsétlent, aki beleőrült a mámorító titokba...

STEWART Talán, de most térjünk rá...

GABRIELE *(szenvedélyesen)* Engedje, engedje, hogy képzeletem azürké szárnya magasabb régióba emelje...

STEWART Megtisztel, de inkább...

GABRIELE *(nagy lendülettel)* Ugye, ön is átérezte, vallja be, vallja be, hogy átérezte a Gioconda elrablójának izzó szenvedélyét!

STEWART Nem is tudom...

GABRIELE Ne legyen gyáva, vallja be!

STEWART Jó, hát bevallom.

GABRIELE Tudtam, tudtam! Már ahogy belépett, sejtettem, láttam...

STEWART Tehát Mussolini...

GABRIELE *(elsöprőn)* Önnek az ókori Hellászban kellett volna születnie!

STEWART Kellemes gondolat, de Musso... GABRIELE A kétértelmű szépség illanó fényében kellett volna fürdőznie...

STEWART *(elvigyorodik)* A sztori egyre színesebb, de...

GABRIELE *(rávágja)* De én írom meg!

STEWART Mit?

GABRIELE Hogy ön bevallotta nekem: a Mona Lisa elrablójának sorstársa. Ön is örülten szerelmes a fiúba, akit a női képmás ábrázol!

STEWART *(kiált)* Én sose voltam fiúba szerelmes! GABRIELE Akkor ugyan miért akart mindenáron közölni a Gioconda elrablójához? Világos: a közös szerelem láza hajtotta feléje.

STEWART *(kiáltva)* De hisz ez átkozott hazugság!

GABRIELE *(nyomatékkal)* Sose mossa le magáról, ha én megírom a magam kis remekművét arról a fatális börtönlátogatásról. A Hearst lapok ugyanis állandóan ostromolnak kéziratért...

STEWART *(csak most eszmél)* Persze, a fiúmei emlékiratát is ők közölték...

GABRIELE *(mellékesen)* Hány millió példányban? Már nem is emlékszem. Látom, nincs kedvére remekmű-

témám. Megértem: az amerikai nőszövevények oly hipokriták ... oly könnyen hirdetnek bojkottot közvendencek ellen, erkölcsi okokból ... és mindig eredményesen, mert félelmes a befolyásuk ... hány karriertörtek már ketté ...

STEWART (*kihívóan*) És ha azt mondanám, jelenjen meg azért is mindkét sztori, az ön is, meg az enyém is?!

GABRIELE Nem rossz ötlet. Legalább kipróbálnánk, hogy melyikünknek a tolla messzebb hordó fegyver. STEWART (*megadja magát*) Tehát?

GABRIELE Egy szót sem írunk egymásról. Kölcsönösen. És sose találkoztunk. (A belépő Dinóhoz) Már éppen végeztünk!

STEWART Egy életre. (*Köszönés nélkül el*)

DÍNO (*aggályosan*) Kifárasztotta a látogatás, parancsnok? GABRIELE (*vidáman*) Dehogys! Annyit ért, mint a reggeli torna! Írja be az aranykönyvébe a bölcs francia mondást: „Contre corsair corsair et demi!” DÍNO Bocsánat, olaszul...

GABRIELE Szabad fordításban: kalózzal szemben légy másfél kalóz!

DINO Talán azért mégis tanácsos volna a következő látogatókat későbbre halasztani ... megérkezett Ró-mából a grófnő "és a pap ..."

GABRIELE (*élénken*) Őket máris fogadom! Érdekel, mért utazik hozzám egy grófkisasszony gyóntatója kíséretében bejelenteni, hogy felvételét kéri a klarisszák rendjébe. Nyilván csúf és öreg.

DÍNO Fiala és szép.

GABRIELE (*kibújik belőle a sznob*) Utánanézttem a főnemesség jegyzékében. Donna Avina, Delprato gróf-nőjének ősei Aragóniai Alfonzaiak jöttek át Spanyolországból Itáliába. (Kiszól) Ananké, öltöztess fel gyorsan! (*Kisiet*)

DINO (*háztélefont vesz fel, fojtottan*) Kertészet? Berto, mi volt az a baromság a káposztafejjel? Hát hogy az öregúr telefont talált benne ... no persze, sejtettem volna, hogy kitalálta. (*Leteszi a kagylót, dühösen*) Mért is ne hazudozna, mikor minden ha-zugságáért soronként fizetik. (*Papírkosarat kotor elő, kutat benne*)

ANANKÉ (*váratlanul belép*) Azt én már kiürítettem. DÍNO (*dadog*) A ... ceruzám ... beleesett ...

ANANKÉ A kosárban egyetlen papírlap volt. A parancsnok két szóval firkálta tele: „dögöljön meg”. DÍNO (*zavartan*) Fogalmam sincs, kire érthette. ANANKÉ Azért írja be az aranykönyvébe.

DÍNO Azt hittem, az öregurat öltözteti.

ANANKÉ Csak hallja meg, hogy így emlegeti! Most éppen borotválkozik. (*Kesernyésen*) Kilencágú koronát sima állal illik köszönteni.

DÍNO (*bizalmaskodik*) Valljuk be, irtó nagy sznob. ANANKÉ Jó lesz megválogatni, hogy ki előtt tesz rá lekcisinylő megjegyzést.

DÍNO (*elszántan*) Hallja-e, Ananké, teremtsünk végre tiszta helyzetet. A házban mindenkinek a munkakörét pontosan ismerem, csak maga rejtély számomra.

ANANKÉ (*mereven*) Szobalány vagyok.

DÍNO Az egymáshoz való viszonyunkról beszéllek. Melyikünk ellenőrzi a másikat?

ANANKÉ Biztos abban, hogy kettőnk közül az egyik-nek ez a dolga?

DÍNO Vagy mindkettőnké. Kölcsönösen.

ANANKÉ Nem olvas túl sok kémregényt?

DÍNO Nem hajlandó felelni?

ANANKÉ Kémregényekben mesésik, hogy két megbízott nem ugyanazt a megbízót szolgálja.

DÍNO Ugyan már, hát kicsodát?!

ANANKÉ Azt csak a kémregény végén szokás elárulni. DÍNO Mondja, bolonddát tart?

ANANKÉ Se „dá”, se „nak”.

DÍNO Nem köthetnénk egyezséget?

ANANKÉ (*gondolkodás után*) Egyet ígérhetek. Semmi olyat se mondok magáról a „megbízottnak”, amit ő ne tudna. A megbízhatóságával kapcsolatban.

DÍNO Magam részéről ugyanezt ígérem.

ANANKÉ Lekötelez.

GABRIELE (*kintről kiált*) Ananké!

ANANKÉ Harisnyát akar húzni. Azt sosem csinálja egyedül.

DÍNO (*közelebb lép*) Tehát megbízható embernek te-kint?

ANANKÉ Nézőpont kérdése. Akadhat, aki egészen más-ként nevezné. No, menjen már a tömjénszagú gróf-nőért.

DÍNO A kerti házban vár. (*Megszorítja Ananké kezét*) Jó, hogy megértettük egymást. (El)

ANANKÉ (*hosszan néz utána, gyűlölettel*) Szemét. (*Gyorsan el*)

A színen egy percig üres. Aztán a függönyök közül óvatosan kidugja a fejét Baccalá. Ruhája a velencei gondolasok fekete öltözete. Bal szemét fekete kötés fedi. Előrelopakodik, nézelődik, beleharap egy maradék két-szersültbe. Közeledő léptek neszére visszasurran a függöny mögé

DÍNO (*jön, nyomában Don Pirro reverendában, kezében az olasz papok széles karimájú kalapja, és Ave, nagyon elegáns, de nagyon zárt ruhában*) Szíveskedjenek helyet foglalni. A parancsnok néhány perc türelmet kér.

PIRRO (*zavartan*) A herceg ...

DÍNO Parancsnoknak szólítsák, kérem.

PIRRO De hiszen öfelsége a Duce javaslatára a Montenuvoso

hercege címet adományozta D'Annunzionak!

DÍNO Ó viszont szerényen beéri azzal a ranggal, amelyet maga szerzett Fiumében.

AVE (*felsőhájt*) Fiume!

GABRIELE (*jobbról jön, nagyon elegáns, gomblyukában fehér szegfű, jobb szemét monokli takarja. Pirrohoz*) Laudetur. (*Avéhoz*) Az ön személyében rokonomat köszöntöm, Donna Avina! Az lesz édes testvérkéink a bűbospacsirták, a báránycák, a szitakötők, a nyüzsgő kis teremtmények révén, akiket fehér kezű Klára és az ő lelki társa, Ferenc olyan nagyon szeretett! Rokonok leszünk, ha ön klarissza lesz, Donna Avina!

AVE (*meglepetten*) Tán tagja a ferencesek harmad-rendjének?

GABRIELE Nem a regula szerint, de gyakran öltöm magamra Assisi szegénykéjének barna csuháját, vezeklésül.

PIRRO (*köhécsel*)

GABRIELE Szólni óhaj, Don Pirro?

PIRRO Éppen az említett rokonság kilátása indított arra, hogy elkísérjem önhöz lelki gyermekemet. A Delprato család kérését tolmácsolom: beszélje le Donna Avinát arról, hogy kolostorba vonuljon.

GABRIELE (*elképedten*) És ezt a kérést egy pap köz-vetíti? De mért éppen én beszéljem le?!

PIRRO Mert az ön lelki üdve érdekében szándékozik a

klarisszák fátylát felvenni.

AVE (*nagyon keményen*) Hogy megmentssem az örök kárhóztól!

GABRIELE (*döbben*) Ilyet még én se találtam ki!

PIRRO Hiába magyarázom a grófnőnek, hogy áldozata hiábavaló. Isten kegyelmében való vakmerő bizakodás azt remélni, hogy Gabriele D'Annunzio a Diadalmas Egyház üdvözültjeinek sorába kerülhet.

AVE (*nagyon egyszerűen*) Egész Itália velem együtt imádkozik óerette a dicsőséges fiumei esztendő óta. (*Csak most néz Gabrielére*) Én ott voltam, akkor.

GABRIELE (*meglepetten*) 1919-ben? Öt éve még gyermek lehetett.

AVE A kormányzói palota erkélyéről virágot szórt közénk, akik odalent ujjongtunk, iskolás lányok. Íme, egy rózsalevél. (*A nyakában függő amulettet mutatja*)

GABRIELE És mért gondolja, hogy engem meg kell váltani?

Regényeimet olvasta?

AVE Kézbe se vehettem. Indexen vannak.

GABRIELE Drámáimat látta?

AVE Egyet sem.

GABRIELE (*ingerülten*) Akkor hát azt se tudja, hogy akiért fel akarja áldozni magát valójában kicsoda?

AVE Itália bűnbe esett hőse.
GABRIELE Beleszeretett a szobromba?
AVE (*kihúzza magát, most talpig arisztokrata*) Félreér-tett, parancsnok. Ha férfiemberre szerelemmel tudnék gondolni, az nyilván nem ön volna.
GABRIELE (*sértődötten*) Az életkorom miatt?! AVE Én csak égi szerelmet ismerek.
PIRRO Tisztátalan gondolat valóban nem szennyezi a grófnó rajongását, de az mégis a természet rendje ellen való. Istennek tetsző házasságot utasít el abban a tévhitben, hogy megmenethet egy menthetetlen lelket.
GABRIELE Istennek, vagy a családjának tetsző az a házasság?
AVE Én Jézus menyasszonya leszek. Égi jegyesem lábához borulva azért fogok imádkozni, hogy megbocsáttassanak az ön bűnei.
GABRIELE (*hevesen*) De hiszen nem is sejti, mik azok a bűnök!
AVE Megmondták nekem, hogy örök tűz jár értük. PIRRO (*kiborul*) Olaszországban mindenfajta fajtalanokdásnak dannunzionizmus a neve!
BACCALA (*előugrik a függőny mögül, ordítva*) Pofa be, pap! Most aztán elég!
DINO (*beront jobbról, kezében browning*) Fel a kezekkel!
GABRIELE (*nagyot nevet*) Baccalá! Hogy kerülsz ide?
BACCALA Eluntam a szállodát, felmáztam itt a kő-falra, onnan egy nagy fa koronájába és hopp! az ablakba. Alala, parancsnok! (*Katonásan, nem fasiszta módra tiszteleg*)
GABRIELE (*nevetve átöleli*) Tegye már el azt a browningot, Dino! Ez itt Baccalá, egykori légiós, évekig gondolásom. Ő főzte péntekenként a legjobb tökehalat Velencében, ezért neveztem el Baccalának, velencei dialektusban tökehalnak.
PIRRO (*sértődötten*) Nem óhajtja a megbeszélésünket folytatni?
GABRIELE Bevallom, ez a váratlan epizód kizökken-tett a hangulatból. Pedig nagyon sok a mondani-valóm. Nem néznének körül a képtáramban, míg ezzel a betörővel pár szót váltok? Nem várakoztatom sokáig, Donna Avina.
AVE Addig inkább imádkoznék.
GABRIELE (*Dínóhoz*) Kísérje a grófnót és Don Pirrót a házikápolnába. (*Szemmel kíséri hármukat, míg ki-mennek. Utána Baccalához, gyorsan, fojtottan*) El ne áruld, hogy hívatlak.
BACCALA Sok minden voltam már, de hülye még soha.
GABRIELE (*Dínóhoz, aki visszasajótt*) Hozasson reggelit a váratlan vendégnek. Nem ám teát! Nyers tojást és marsalait bort, velencei szokás szerint. És . . . még egy kérés, kedves Dinóm . . . ez az ostoba pap megfájdította a fejemet . . .
DINO Aszpirin?
GABRIELE (*álmotagon*) Bach. Csal, a zene gyógyít. És maga olyan művészen játszik.
DINO Preludium és fuga?
GABRIELE A pianínón. Tompító pedállal.
DINO Parancsára. (*El. Zongorázás távolról, halkán végigkíséri a jelenetet*)
GABRIELE Így nem hallgatózhat.
BACCALA Olyan bizalmas a megbeszélésünkhöz?
GABRIELE Szigorúan kétszemközt.
BACCALA Mert hogy kettőnknek együtt van egy pár szemünk?
GABRIELE Te a balt vesztetted el a háborúban, én a jobbat. Ez is mutatja, hogy összetartozunk.
BACCALA Erről elég sokáig megfeledezett, parancsnok.
GABRIELE Neheztelsz rám?
BACCALA Udvari bolond sose neheztel.
GABRIELE Mért lettél volna udvari bolond Fiumében?
BACCALA Mert kellett a sok kigyónyelvű mellé valaki, aki úgy nyal, mintha köpne.
GABRIELE Ej, de megkeseredtél!
ANANKÉ (*bejön, tálcát leteszi, kimegy*)
GABRIELE Tengeri rablóvezér voltál, nem udvari bolond! A báró Fejérváry elfogását elfelejtetted?

BACCALA (*feléled*) Hú, de sok élelmet zsákmányoltunk arról a magyar hajóról! Pedig akkor már ugyan-csak koplalt a város.
GABRIELE (*pátósszal*) Még szerencse, hogy a gyerekeket forró olasz szívébe fogadta Lombardia.
BACCALA Eszem a forró olasz szívé! Szegény kölykök soványabban kerültek haza, mint ahogy elmentek.
GABRIELE Mondd csak, hány kincstári lovat lopott el a bandád az olasz reguláris hadseregtől?
BACCALA Negyvenhatot.
GABRIELE Békeidőben felkötötték volna érte. Fiume Szabad Állam kormányza kitüntetett.
BACCALA (*mámorosan*) Igaz, ami igaz. Szép idők voltak. Szabad állam, szabad rablás. És az a sok lelkes honleány! Hozzájuk se kellett nyúlni, magától esett le róluk a szoknya!
GABRIELE Ezt csak ne emlegesd, eleget hallgatok a „tivornyáinkért”.
BACCALA Egye fene, aki irigykedik. Férfiak voltunk. És hősök. Rajongtak értünk. (*Kicsit más hangon*) Mí meg magáért rajongtunk, parancsnok. De kár, hogy csalódtunk.
GABRIELE Bennem?
BACCALA De kár, hogy feladta a harcot.
GABRIELE (*hevesen*) Megvártam volna, még a Doria csatahajó szétbombázza a várost?
BACCALA Kettőn áll a vásár.
GABRIELE Kimerült az erőnk. És a gyáva olasz kormány terdet-fejet hajtott a békeparancs előtt. BACCALA Tehette, mert a fasiszták titokban lepaktáltak vele. Hogy maga ne lehessen tovább a nemzet bálványja. Kellett a talapat egy másik bálványnak.
GABRIELE Okos vagy, Baccalá.
BACCALA Velencei vagyok, elfelejtette? Nálunk év-századok óta az utcagyerekek is politizálnak. Nem mondta még, mért üzent értem.
GABRIELE Sor kerül rá. Előbb felelj, ha olyan nagy politikus vagy: szerintem mivel rontottam el a dolgomat?
BACCALA Először azzal, hogy hirdetni kezdte nekünk a menetelést Rómába, aztán mégsem indult. Pedig akkor virágszönyegen vonulhatott volna a Capitóliumig, úgy imádtá egész Itália!
GABRIELE Még nem érett meg a helyzet.
BACCALA Bezzeg a Musolino nem habozott három évvel később! És még a jelszót is magától lopta: Marcia su Roma!
GABRIELE (*haragosan*) Mindent tölem lopott. A római üdvözlést. Az „eia, eia, alalát”. Mindent én találtam ki. A Giovinezzát is az én nevémmel énekeltek először Fiumében!
BACCALA Csak a tolvaj hibás?
GABRIELE Értsd meg: 1919-ben nem lehetett a hatalmat átvenni.
BACCALA Hát egy év múlva? Mikor több száz légiós rohanta meg itt, velem együtt? Hogy álljon az élünkre?
GABRIELE Megmagyaráztam nektek, hogy még nem jött el az időm. Es kértelek, hogy ne lépjete be a fascióba.
BACCALA Sokan mégis beléptek. Csalódottságból. GABRIELE Ingatag emberekkel mihez kezdenék? BACCALA Később a rókaeszű Nitti is össze akarta boronálni a szocikkal meg a néppárttal, mert tudta, hogy a fiatalság magára esküszik!
GABRIELE Korai lett volna a szövetkezés.
BACCALA Közben a fasiszták szaporodtak, mint a tetvek. A nyavalyás Facta is megpróbált széplánykodni, kínálgatta magának a miniszterséget!
GABRIELE Vacak ember vacak kormányában?! BACCALA Bezzeg a Musolino úgy kapott a kormány-rúdert, mikor elérhette, mint éhes kutya a mócsingért!
GABRIELE Mondom, az én időm még nem jött el. BACCALA Csak úgy ne járjon, mint jómagam fiatal-koromban egy lánnyal. 'egy néztem rá, mint az ol-

tárképre, a kezét se mertem megfogni. „Kivárom a hajlandóságát”, mondogattam magamban. Addig-acdig, míg a sarki fűszeres felcsinálta.

GABRIELE Én tudom, mire várok.

BACCALA Hogy egész Itália eltetvesedjen?!

GABRIELE (*halkan, félig maga elé*) A csillagórámot várom. Ne bámulj. Minden embernek eljön egyszer a csillagórája. És minden nemzeté is. Mikor az égi-testek állása számára a legkedvezőbb. Ha *akkor* ragadja üstökön a szerencsét, első lehet a legelsők közt. Megértettél?

BACCALA Túl szép szöveg. Akárcsak a regényeié. GABRIELE Kiderül, hogy te se olvasod a műveimet. BACCALA (*zavartan*) Hát egyik-másikba belelapoz-

tam. De az a sok gróf ,meg hercegasszony! Mind úgy társalog, mintha soha egynek se lett volna hascsikarása.

GABRIELE (*kitör*) Nem mondanád meg végre, hogy tulajdonképpen mit ettetek rajtam? Ti, mindnyájan? BACCALA Hát, a szónoklatait. Meg azt, hogy olyan nagyon olasz.

GABRIELE (*gúnyosan*) Mussolini tán nem olasz? BACCALA A Musolino az a fajta talján, amilyen bár inkább ne volna.

GABRIELE Mért mondod mindig Musolinónak? BACCALA Magát gyerekkorában nem Musolinóval ijesztgették? Régi idők emberevő rablójával? GABRIELE (*élesen figyelj*) Ennyire gyűlölöd? (Kis szünet) Félek a nagy gyűlöletől. Könnyen csap át rajongásba.

BACCALA (*sötéten*) Az enyém soha.

GABRIELE Történt veled valami, mióta utoljára találkoztunk? BACCALA (*nehezen kezdő*) Szerencsére nem Velencében, Veronában jártam. A kocsmában ,összeszólalkoztam feketeingesekkel. Ők a Musolinót éltették, én magát. Volt már bennem kis nyomás. Mondok, hogy maga az igazi Duce, a másik bitorló. Hú, akkor gyerünk a fascióba!

GABRIELE Megverték?

BACCALA Az még hagyján. De belém töltöttek egy nagy üveg ricinust.

GABRIELE Bitangok! (*Önkéntelenül elneveti magát*)

BACCALA (*nagyon felindultan*) Lám, maga is nevet. A nagy eszével. Nem érte, hogy embert ölni néha muszáj. De az embert tehetetlen állattá rondítani, ez ?ij harcmódot. Ezt ők találták ki.

GABRIELE (*elgondolkodik*) Mondasz valamit. Az emberi méltóság megcsúfolása rosszabb a gyilkosságnál. És ezt valóban a fasiszták találták ki.

BACCALA Mikor már a földön fetrengtem saját mocskomban, körülugráltak, és röhögve kiáltották: „Nézzétek, lent is, fönt is csupa dannunzio!”

GABRIELE (*felugrik*) Aljasok!

BACCALA Azóta csak a bicskámot fenem. Lesz még idő, mikor beléjük vágatom.

GABRIELE (*hirtelen megöleli*) Nem tévedtem! Te vagy az én emberem!

BACCALA (*értetlenül*) Mert összecsináltam magam?!

GABRIELE Mert nem változtál, vén kalóz. Veszélyes megbízással indítlak útnak. Itt a gyorsvonatjegy Milánóig. Ez meg repülőre szól, Rómáig. Ha azt mondom: Matteotti, ugye nem kell magyarázkodnom ... BACCALA A szocik vezérszónoka volt. A Musolino meggyilkoltatta.

GABRIELE De váltig tagadja, hogy felelős a merény-letért.

BACCALA Az ám, a bört mentü! Tudja-e, mikor júniusban kiderült, hogy Matteottit öt briganti elrabolta és agyonverte, mindenki a fasiszták ellen fordult. Mifelénk még a jelvényüket se merték feltenni, bújtak a magunkfajta elől. De azután ... teltek a hó-napok, és a feketeingesek lukat beszéltek a népek hasába, hogy a Musolino semmiről se tehet ...

GABRIELE (*hevesen*) Miközben ő a miniszterelnöki székből irányította a nyomok eltüntetését!

BACCALA Kár volt hagyni, hogy beleüljön. Most már hiába jártatják ellene a szájukat a nagyokosok a parlamentben!

GABRIELE Nem hiába. A közfelháborodás elsöpri, ha bűnösségét bizonyítani lehet. Eddig nem lehetett. BACCALA (*feszülten*) És most?

GABRIELE (*belső zsebéből iratot vesz elő*) Ez itt Cesare Rossi vallomása, ,az egyik ,bűnrészesé. A felelősségre vonás elől Párizsba szökött, onnan küldte el nekem.

BACCALA Mért köpött?

GABRIELE Felháborította, hogy Mussolini minden felelősséget a végrehajtókra hárit és saját magát, a *felbujtót* ártatlannak hazudja. Ezért bebizonyítja, hogy minden a Duce egyenes utasítására történt. És hosszú listát mellékel olyan terrorcselekményekről, amelyek ugyancsak Mussolini parancsára mentek végbe. Iszonyatos lista.

BACCALA (*lélekszakadva*) Ha ez a szocialisták kezébe kerül! GABRIELE A király kezébe kell kerülnie. És te viszed el annak, aki átadja. Nevét, címét ideírtam. (*Cédulát mutat*)

BACCALA (*egy pillantást vet rá*) Kell is nekem cédula! (*Összegyűri*) A miniszter baloldali ember, ugye?

GABRIELE Mérsékelt. Szociális reformpárti. Bejáratos az udvarhoz.

BACCALA Hogy jutok be hozzá?

GABRIELE Ne említsd a titkáranak a nevemet. Add át ezt az érmet.

BACCALA (*áhitattal nézi*) A mi Dusénk! Hányszor vittem a gondolámon!

GABRIELE A miniszter ismeri az elefántcsontra festett arcképet. Rögtön fogadni fog.

BACCALA (*diadalmasan*) Hej, Musolino, a kezemben vagy!

GABRIELE Azonnal indulj. Így is legkorábban holnap este érthets vissza. Mit csinálod addig? Megöl az idegesség.

BACCALA Nincs alkalmas szoknya a ,közben időtöltésnek? Ez a kis grófnő például ...

GABRIELE Nem hallottad, hogy Jézus menyasszonya? BACCALA Legfeljebb visszamegy a parti.

GABRIELE (*hirtelen*) Mondasz valamit! Kipróbálom rajta a karizmát!

BACCALA (*búsan*) Az enyém már nem a régi. GABRIELE

(*kifelé*) Köszönöm, Dino, elmúlt a fejfájásom! (*Zene elhallgat*)

BACCALA (*súgva*) Ez a tintahal a Musolino besűgője? GABRIELE Egyben az enyém is, csak nem veszi észre. Ha azt akarom, hogy valami feltétlenül Mussolini fülébe jusson és végig bosszantsa, akkor ,beavatom”. Például Csicserinnek szóló levelet diktálok neki.

BACCALA Még mindig kacérkodik a bolsikkal? Tudja meg: én nem jól birom őket. Nekem senki se parancsolgasson.

GABRIELE (*nevet*) Ismerlek, ádáz anarchista.

BACCALA Igaz, hogy Gramscit is fogadta?

GABRIELE (*vonakodva*) Szó volt róla, de lemondtam a találkozást. Püpos ember bajt hoz. (*Babonásan „szarvat” mutat a két ujjával, Baccalá ösztönszerűleg utánozza*)

BACCALA És mi volt az a cikk a mi fiúmei újságunkban, 'hogy ,hidat kell verni Fiume és Moszkva közé'?

GABRIELE Túl hosszú hid lett volna. De most jól jönne pár kellemes mondat a külügyi népbiztostól. A szélsőbaloldalt is mellém árlítaná. (*Dínóhoz, aki belépett*) Vezesse be a grófnőt és a papot. (*Baccalhoz*) Alala, vén lókötó!

BACCALA Eia, eia ... baccalá! (*Nevetve el*)

GABRIELE (*a belépőkhoz*) Elnézést, grófnő, elnézést, Don Pirro a várakoztatásért. De legalább végiggondoltam az önöktől hallottakat. (*Avéhoz*) Mikor először láttam meg, grófnő, mintha hermelin fehér tündöklése kápráztatta volna el a szememet. Valahol megírtam, milyen különös, hogy a hermelin hősíne képzeletünkben el nem választható a bíbor mély tónusától. Hiszen mind a kettő királyi palástokra emlékeztet. Ön, Donna Avina befelé fordítva viseli a gögös bíbort. Nem hiszem, hogy valaha is levetkezhetté.

PIRRO (*élenken*) Bölcs szavak ...
GABRIELE (*mellékesen*) Természetesen indexen van-nak.
Egyik regényemből idéztem.
AVINA Ha arra célzott, hogy nem vagyok alkalmas az alázatosság erényének gyakorlására, téved, parancsnok.
GABRIELE Ön is tévedhetett, midőn vőlegényt választott. Amikor majd hallani fogja a püspök ajkáról az „Ette sponsus venit”-et, megreszket szíve mélyén, mert hirtelen rádöbben: a kiválasztottak közt is csak egy ha akad, aki átérzi a teljes odaadás semmihez se fogható gyönyörét. És vajon ön lesz-e az az egy?
PIRRO (*zavartan*) Nyilván ezek a mondatok is indexen vannak, de mélyebb értelmükkel egyetértek. A szerzetesi élethez elhivatottság szükségeltetik.
AVE Ha csak ennyi az ellenvetése ...
GABRIELE Most következik a lényeg. A családjának igaza van. Ön nem válthat meg engem, Donna Avina. PIRRO (*boldogan*) Lám, elismeri!
GABRIELE Nem szerezheti meg számomra a bűnbocsánatot, mert fogalma sincs olyan bűnökről, amelyek engem terhelnek! (*Kiált*) Gyónni akarok!
PIRRO O, milyen szép elhatározás! Rendelkezésére állok! Menjünk át a kápolnába!
GABRIELE A grófnőnek akarok gyónni. Szent Ferenc testvériségében kishűgarcnak.
PIRRO (*felhőrdül*) Istenkáromló! Gúnyt űz a bűnbánat szentségéből!
AVE (*farkasszemet néz Gabrielével*) Én értem őt. Megértem.
GABRIELE Miért áldozná fel ifjú életét, ha az én bűnöm valóban megbocsáthatatlanok? És ki lenne hivatottabb ennek megítélésére, mint a legtisztább szűz?
PIRRO (*tombol*) Gyerünk innen, ez tébolyult!
AVE (*nagyon bátran*) És mi lesz, ha meghallgatom gyónását?
PIRRO Beszennyezi a lelkét!
GABRIELE Ha bebizonyosodik, hogy nincs, nem lehet számomra bocsánat, akkor engednie kell családjá óhajának.
PIRRO Szép, szép, de ...
GABRIELE De ha mégis úgy érzi majd, hogy imádsága meghallgatásra találhat a mennyekben, akkor önnel együtt én is szerzetesi fogadalmat teszek. És az angyalok az égen aranyszéskébe fogják gyűjtögetni bűnbánó könnyeimet.
AVE (*kezet nyújt*) Áll az alku, parancsnok. Tehát mi-kor?
GABRIELE Ma este.
PIRRO Még csak az kéne! Addig itt maradjunk?
GABRIELE Az ön értékes idejét nem kívánom igény-be venni, Don Pirro. Rómában bizonyára várják. A grófnőnek rendelkezésére bocsátom a kis kerti házat ...
PIRRO (*kétségbeesetten*) Ne hallgasson rá... a családja ... mit szól a családja ...
AVE Ma estig lélekben felkészülök.
GABRIELE Én is.
PIRRO (*fejvesztetten*) De hát ez nem lehet... rendőrt hívok... gondolja meg, grófnő... vége a jó hír-nek ...
AVE (*gőgösen*) Klarissza leszek, a szent ügy feddhetetlen erényű szolgálóleánya.
PIRRO *Éppen* az erénye forog veszélyben! Ha tudná, mekkora veszélyben ...
AVE Mért olyan kishitű, atyám? Szicíliai Szent Ágotát Decius római császár egy hírhedt bordélyba hurcoltatta, de ő ott is tiszta maradt!
GABRIELE (*meghajlik*) Házam nevében köszönöm a kitüntető összehasonlítást!

Sötét. Komor zene: Verdi requiemje. A lassú világosodás közben kopácsolás. Barna csuhás alakok díszes kata , alkot tolnak be a színpad közepére. Tetején fekete-arany terítővel letakart koporsó, amelyhez lépcső vezet fel. Jobb oldalra a nézők felé nyitott gyóntató-széket hoznak be. Egyébként 'a szín az előző

ANANKÉ (*ugyancsak ferences csuhában dirigálja a hurcolkodást*) Kicsit arrébb. Megerősítették a lépcsőt? Elmehetnek. (Kiszól) Jöhet, grófnő!

AVE (*belép. Döbbsenten*) Átrendezték a helyiséget?
ANANKÉ (*szigorúan*) Ez most 'a vezeklőszoba.
AVE És mért visel csuhát, Ananké? Ugye, ez a neve?
ANANKÉ (*végig ellenségesen*) Ő így szólít. Mindenkit elkeresztel valaminek. Én Margot voltam odahaza, Bourgogne-ban. És színész. Nem jelentős, csak bejelentős: „A kocsi előállt.”
AVE Hogy lett szobalány?
ANANKÉ Másként nem lehettem volna mindig ömellette. A szeretőim könnyen túlad. De nélkülem a cipősinórját se tudja megkötni. Egészséges maga? Re-mélem, érti, hogyan értem.
AVE Hogy merészel ilyet ,kérdezni? Én azért vagyok itt, hogy D'Annunzio lelke üdvösségéért küzdjek, kolostorba vonulok miatta ...
ANANKÉ Eddig hárman vonultak miatta kolostorba. Persze csak használat után. Ha ráragaszt valami nyavalyát, biz' isten megölöm. Nem tréfálok. (*Kis női tört mutat*)
AVE (*nagyon felindultan*) Tudja, kivel beszél? Az én ereimben királyi vér is folyik...
ANANKÉ Mért, az nem lehet háromkeresztes? Párizs leggrófbó grófnője úgy megfertőzte szegénykérmet, hogy alig győztük kikúrálni ...
GABRIELE (*hirtelen ledobja a terítőt, felül a koporsóban*) Elég! Már kijátszottad a női aljasság minden kártyáját! (*A rémült Avéhoz, társasági modorban*) Foglaljon helyet, grófnő. Ott a gyóntatószék. (*Anankéhez szigorúan*) És mért nem állsz előttem össze-font karokkal, lesütött szemmel? Ahogy az egész személyzetnek megparancsoltam.
ANANKÉ Egy vagyok a személyzet közül?
GABRIELE Mi más volnál?
ANANKÉ Megjegyeztem. (*A kapott instrukció szerint megy kifelé. Hirtelen*) Hármáról pedig szó se lehet! (*Eltűnik*)
AVE Tébolyult ez a nő? Egyetlen szavát se értettem.
GABRIELE Remélem.
AVE Mért feküdt koporsóba?
GABRIELE Szoktatam magam, édes testvérem a halálhoz.
AVE A koporsóból szándékozik gyónni?
GABRIELE (*lekászalódik*) Nem is tudom, van-e kedvem hozzá.
AVE (*erélyesen*) Akkor az éjféli vonattal hazautazom.
GABRIELE Legyen megértőbb! (*Már a térdeplőn*) Any-nyi a bűnöm, hogy nem tudom, melyikkel kezdjem! AVE Azzal, amit a legsúlyosabbnak tart.
GABRIELE (*elgondolkodik*) A legsúlyosabb, hogy soha senkit se szerettem.
AVE Ne próbáljon félrevezetni. Egész Olaszország hangos a szerelmi botrányaitól.
GABRIELE Szeretni vagy szeretkezni nem ugyanaz. Én világleletben szakmai kényszerűségből szeretkeztem. Más férfiak azért élnek izgatószerekkel, hogy ölelni tudjanak. Én mindig azért öleltem, mert más-ként nem jutottam alkotói erekcióhoz.
AVE Ne használjon idegen szavakat, amelyeket nem értek.
GABRIELE Nő nélkül sose tudtam írni. Egyszer, hónapokig egyetlen tisztességes sor se került ki a to-lam alól, mert nem volt a közelben doppingolószer. AVE A nőt érte ezen?
GABRIELE A feleségem persze mellettem volt, de vele csak gyerekeket tudtam csinálni. Szám szerint hármat, isten tartsa meg őket. Remekműveket a szeretőimmal nemzettem. Jól írják a kritikusaik, hogy a regényeim spermaillatúak.
AVE Már megint idegen szó!
GABRIELE (*a kezéért nyúl*) Édes, édes Ave! Ugye, így szólíthatom?
AVE (*elrántja a kezét*) Ne nyúljon hozzám!
GABRIELE Ave, virgo!
AVE A felesége, Maria di Gallese ...
GABRIELE (*gúnyosan*) Hercegi atyja nem akart bele-törödni, hogy egy pescarai polgár fia vegye el a lányát. De a költészet megpecsételte frigyünket. Meg-

jelent híres költeményem a bűnös májusi éjszakáról, és ki tudja, miért, mindenki rögtön Mariára gondolt. Én igazán csak egy jó verset akartam írni.

AVE (*haragosan*) Mondják, úton-útféle csalta szegény asszonyt.

GABRIELE Ő megértette, hogy rendhagyó ember csak-is rendhagyó életet élhet. Nem mondom, egyszer kiugrott 'az ablakon. Szerencsére félemeleten laktunk. Azóta törvényesen külön élünk. Néha meglátogat.

AVE Itt? A Vittorialéban?

GABRIELE Ilyenkor szállodában lakik, és ő is parancsnoknak szólít, mint mindenki. Igen jól nevelt hölgy.

AVE (*haragosan*) Persze, főrangú család sarja!
Mint a legtöbb áldozata! Például Gravina Cruyllas hercegnő!

GABRIELE Régi história!

AVE Azt a szörnyű esetet még ma is emlegetik! Hiszen börtönbüntetésre ítélték, házasságtörésért!

GABRIELE Bár inkább a börtönbüntetés tartott volna évekig és nem a Gravina szenvedélye! Az államtól amnesztiát kaptam, tőle nem. Kénytelen voltam meg-ölni.

AVE (*rémülten*) Megölte?

GABRIELE Egyik regényemben, amely kettőnkéről szólt. Az utolsó oldalon szakadékba taszítottam. Így végre megszabadultam tőle.

AVE Mintha csak gyűjtötte volna az arisztokratahölgyeket!

GABRIELE (*hidegen*) Való igaz, túl gyakran keveredtem rangon aluli kapcsolatokba. Az én szellemi rangomon aluliakba. De olykor szórakoztatott ezeknek a hét- vagy kilencágú koronás háziszárnyasoknak a gágogása. Miközben teáscsészével a kezükben elő-kelően csevegtek, eszembe jutott az aranyszínű lencse Isotta grófnő bal csipőjén... vagy nobile Donna Giulia szoborsimán pihétlen ágyéka ... meghallottam Barbarella márkinő hangjában azt a másikat, amely folytonosan egy trágár szót ismételt... és az ártatlanul mosolygó Aurora contessa leírhatatlan felhördüléseit ... és a vakbuzgó Francesca hercegnő sikolyait, mikor a gyönyör csúcsán istent szólongatja, mint egy haldokló!

AVE (*befogja a fülét*) Elég, elég!

GABRIELE (*kicsit szomorúan*) Szegény Avém, hogyan is érthetné meg, hogy az elátkozott művész képtelen az örök nőt egyetlen asszonyban megtalálni? Ezért végigfut az elébe kerülő ajkakon mint eszményi zongora puha billentyűin, és keresi a boldogító magas Cét. De hiába: csupa, csupa középhang.

AVE (*hirtelen*) És a Duse?!

GABRIELE (*szünet után*) Most szíven talált. Őt nem érdemeltem meg. (Úgy beszél, mintha látná) Ősi titok, halhatatlan sorsok letéteményese volt. Testé-ben élt Antigone hűsége, Kasszandra jósjajongása, Phaedra szenvedélye, Médea bosszúvágya — de a gyöngyharmatos liliomok bája is, Juliáé, Mirandáé, Jessicáé ... a legszörnyűbbek és a legédesebbek benne lakoztak, szeme tükrözte őket, leheletük az ő szájából áradt, az ajkán méz ült és méreg. Arc-izmának egyetlen mozdulatával, egy szempillarezdüléssel világokat teremtett meg. Imádni lehetett. De mellette is velem volt mindig a noteszem.

AVE Mindent leírt, amit átélt?

GABRIELE (*szigorúan*) Ez a dolgom a világban. Nagy csatáink ágyában a kéjes összezsapások szüneteiben orvul feljegyeztem, hogyan hagyta nyomát álla alatt, kissé petyhüdt nyakán az idő múlása.

AVE (*haragosan*) Maga tette tönkre! Vallja be! Maga!

GABRIELE A túlságosan erős hite tette tönkre. Aki minden ellenbizonyíték ellenére mindenáron hinni akar valamiben vagy valakiben, előbb-utóbb tönkremegy.

AVE (*hevesen*) Még a híres smaragdjait is elzalogosította, mert maga esztelenül tékozolt, és hitelezők fojtogatták ...

GABRIELE Mindig életszükségletem volt a felesleg. Nem 1924-ben kellett volna hercegi címet kapnom. Annak kellett volna születnem. A smaragdokat persze utóbb kiváltottam.

AVE (*oda se hallgat*) Tüdőbeteg volt szegény Duse! Halálra hajszolta magát. Amerikába ment vendég-szerepelni, hogy pénzt szerezzen a maga darabjainak az előadásához ...

GABRIELE Tehetek arról, hogy Olaszország nem képes eltartani egyetlen igazi költőjét?

AVE (*hadarva tovább*) Azzal se törődött, hogy az a szent asszony maga miatt inséget szenved! Hálából kiteregette szerelmük titkait egy szörnyű regény-ben ...

GABRIELE Vigyázzon, a Tűz remekmű. Az egész világ annak tartja. Igazán egy sort se olvasott tőlem? AVE De mindent, amit magáról írtak. Albumokba ragasztottam az újságkivágásokat...

GABRIELE Vajon miért?

AVE (*zavartan*) Hiszen tudja ... Fiume óta ...

GABRIELE (*hirtelen*) Hány óra lehet?

AVE (*mást várt. Karórájára néz*) Fél kettő. GABRIELE Jó, hogy gyorsan telik az éjszaka. AVE (*tanácstalan*) Már megint nem értem magát. GABRIELE Mért értene, mikor többnyire én sem értem magamat.

AVE (*türelmét vesztí*) Mikor kezd végre gyönni?!

GABRIELE Eddig mit csináltam?

AVE (*hevesen*) Kérkedett! Sátáni göggel. Mintha ... mintha ...

GABRIELE (*hózzá hajlik*) Mintha szavakkal akarnám magamévá tenni, anélkül hogy érinteném?

AVE (*keresztet vet*) Szűzanyám, oltalmaz.

GABRIELE (*gúnyosan*) Jó, csak vegye fel a lelki erényövet!

AVE (*félelmében támad*) A főbűnéről beszéljen, hogy a Duseval is ugyanolyan kegyetlenül bánt, mint a többi asszonnyal!

GABRIELE (*komolyan*) Sokkal kegyetlenebbül. Görög-tragédia-méretű kegyetlenséggel, mert őt ez illette meg.

AVE Bűntette a nagyságáért?

GABRIELE Bizonyos értelemben. De ezt hiába magyaráznom. Inkább példát mondok. *Gloria* című darabom az első előadáson megbukott. Ellenségeim összetett kezekkel könyörögtek a nézőknek: „Fütyüljete, az istenért, különben a Duse elveszett.” Mert hogy a siker még jobban, a hatalmamba adná. Volt is botrány. Alig lehetett az előadást végigjátszani. De a Duse nem adta fel a harcot, és végül kivívta a győzelmet. Mert ő legyőzhetetlen volt. Még az én bukásom árán is.

AVE De hiszen magáért küzdött! Cinfeláldozón!

GABRIELE És megalázón! A „szárnyai alá vett”. Ezért, mikor végre diadalverejtéssel a homlokán betámolygott a kulisszák mögé, ott talált engem egy kis színiringyóval, akit a sarokba löktem, és meghágtam, mint egy bakkecske.

AVE (*feljajdul*) Nem bírom tovább! Szétzúzza bennem a hősöm képét! Belepusztulok!

GABRIELE (*döbben*) Hát ennyire, Ave?

AVE Azt reméltem, hogy megcáfolja a sok szörnyűséget, amit magáról mondtak!

GABRIELE Mért cáfolnám, ha igaz?

AVE (*sírva*) Volt egy távoli csillagom. Azt hittem, nekem is világít. Most rájöttem, hogy nem is létezett. Az állmaim rajzolták az égre. (*Gabriele szemébe mondja*) A földi valóság egy szörnyeteg.

GABRIELE (*megrendül*) Ne sírj, kicsi Ave. Elárulok valamit. A szörnyeteg és a te csillaghősöd egy személyben én vagyok.

AVE Ez csak efféle költői szépelgés.

GABRIELE (*hevesen*) Nem érted, hogy két lelkem van? AVE (*kétkedve*) A szörnyetegé és a hősé?

GABRIELE Nem szeretem ezt a szót. Elsősorban ige-hirdetőnek érzem magamat. És ez a világ legnehezebb hivatása. Olykor belerokkanok. Rádöbbenek, hogy minden hiába, és leteper a melankólia. (Most *ószinte*) Ha sejtened, hányszor akartam már öngyilkosságot elkövetni. Az én híres bátorságomnak is ez az egyik titka: mindig a méltó halált kerestem!

AVE *(lecsap rá)* Büntudat!

GABRIELE *(sajnálkozva megcirógatja)* Két malomban örlünk, kislányom. Én a felelősségtudatról beszélek. A páni félelemről, hogy nem sikerül újra és újra felülmúlni önmagamat.

AVE Mért kellene?

GABRIELE Mert erre ítéltettem ... Életfogytiglan. Mű-vész vagyok, minden új alkotásom életre-halálra versenyez azzal, amit már megalkottam. *(Hangosan gondolkodik)* És a legfőbb félelmem, amitől reszketve rettegek, hogy valaki rájön magam előtt is rejtegetett titkomra ...

AVE *(halkan)* Mi a titka?

GABRIELE *(maga elé)* A kétség... Biztos, hogy mindenhez jogom van? Hol a zsenialitás felségterületé-nek határa, és hol kezdődik 'a 'bűnbeesés? *(Nehezen mondja ki)* Biztos, hogy olyan korszakalkotó szellem az enyém, amely nem tévedhet? Gyűlölöm a sok hülye talpnyalót, aki Danteszobrokat küldöz nekem! Ha tudnák, hogy utálok a csúf pofáját! *(Leüt egy Dante-mellszobrot)*

AVE De hiszen a maga költői nagyságát senki se vonja kétségbe! A Duce egyik beszédében Olaszország élő dicsfényének nevezte!

GABRIELE *(kijózanodik)* No, most megnyugtattál. *(Leül a lépcsőre)*

AVE *(melléje ül, félénk, cirógató mozdulatot tesz)* Milyen dült lelkiállapotban lehet, ha a legmagasabbról jött elismerésnek se örül!

GABRIELE *(elkapja Ave csuklóját)*

AVE *(rémtűn)* Mit akar?

GABRIELE Csak az óráját néztem.

AVE Már megint?!

GABRIELE *(visszazökken a megtévesztő játékba)* Azt kívánod, hogy gyónjak. De melyik lelkemből? Az alkotóból vagy a rombolóból? Az utóbbi atyai örökség.

AVE Nem szerette az apját!

GABRIELE *(vadul)* Utáltam! *(Idegesen járkál)* A durva állatiasság megtestesülése volt, izzadt, bűzlő hús-tömeg, kéjvágytól tüzelő. Néztem és iszonyodtam: „Én, én ennek az embernek a fia vagyok!”

AVE *(félénken)* A negyedik parancsolat...

GABRIELE *(kiált)* Hogy tiszteljek egy trágyadombot? Üvegtörékeny anyámat tönkretette, minden vagyonát eltékozolta. Öregségére elköltözött utolsó szere-tőjéhez, és hire járt, hogy az ágyasától született lányait is megrontotta!

AVE *(dermedten)* Uram Jézus, micsoda fertő !

GABRIELE *(nagy pátosszal)* Hát ebből sarjadt az én szörnnyetegémem! De mért is vallok neked? Hiszen igazában nem akartam gyónni, és most feltör belőlem, mint a vissza nem fojtható hányás — te átkozott lány, mit tettél velem?!

AVE *(ujjong)* Rávezettem ;a bűnbánat ösvényére! Ez a megváltás útja, Gabriele!

GABRIELE Számomra nincs megváltás. Apám volt a személyiségem öntőformája. Lelkem nemzője. AVE Csak az egyké!

GABRIELE Hogyan érthetnéd meg, hogy a pokol itt lakik bennem! Apám fekete vére forr az ereimben. Átdorbézolt éjszakák után a tükörben olykor az ő vigyorgó képét vélem látni, és felüvöltök: nem akarok a te másod lenni ! De legyúr, jaj, újra és újra legyúr!

AVE Hiszen minden szava a jó utáni sóvárgását tükrözi!

GABRIELE Hiába. A te hősöd, Ave elveszett.

AVE *(lélekszakadva)* Megmenekül, hiszem, hogy megmenekül !

GABRIELE *(a kezére borul)* Ave, Ave, ha te segítenél ... ha velem maradnál !

AVE *(hősiesen)* Veled maradok!

GABRIELE Mindvégig?

AVE Mindvégig.

GABRIELE Megosztod velem a halál nyoszolyáját? AVE Ha ez az üdvösség ára, megosztom. GABRIELE És ha mégis kárhozott vár rám?

AVE Akkor veled együtt elkárhozom! *(Fellép a katafalk lépcsőjére)*

GABRIELE Várj ! *(Megnyom egy gombot, mire a koporsó két oldala szétnyílik, széles, vetett ágyúá alakul át)*

AVE *(felsikolt, de Gabriele a szájára borul, és belé-fojtja a hangot)*

Függöny

MASODIK RÉSZ

Szín: mint az első rész első képében: Gabriele fel-alá jár nagyon elegáns háziköntösben. DINO az asztalnál ül, előtte jegyzetlő

GABRIELE *(csupa fojtott izgalom. Gúnyosan)* Pokolian mulatságos! A történelem fel fogja jegyezni:

1924 utolsó napjaiban a kormány egyetlen gondja az volt, hogy én túl sok puskaopt pazarolok el! DINO *(boldogtalanul)* Félreért, parancsnok. Csak azt kéri, hogy csupán az előkelőbb látogatóit üdvözöltesse ágyúlövessel ! Egyik hőstettének emléke, a a dicsőséges hajóroncs ...

GABRIELE Már ettől a szótól is csalánkiütést kapok. Repülőteret kértem a Garda-tó partjára, helyette 'egy hadirokkant hajóorrot építették be a kertembe. Es ha olykor elsütögetem az ágyúját, megrovásban részesülök. Az mért nem jut senkinek se az eszébe, hogy még mindig nyúznak a hitelezők, csak most ki-adóknak becézik őket? Koptathatom napestig a tol-lat, hogy ledolgozzam az előlegeket! Vagy még azt is drágállják, hogy lúdtollal írok, nem írógépbbe verem a betűket, mint a kormány által dédelgetett tollatlan kétlábúak?

DINO *(kétségbeesetten)* De hiszen a kormányzat minden óhaját teljesíteni igyekszik!

GABRIELE Most az következik, hogy majdnem olyan összegű a civillistám, mint a királyé. Hagyjuk abba, ma nem akarok mérgeledni.

DINO Sajnálom, ha felbosszantottam, parancsnok.

GABRIELE *(nagyot nevet)* Nem látja, hogy jó kedvem van? Pedig milyen ocsmány ez a nyirkos idő!

DINO *(örül a beszédfordulatnak)* Ritkaság decemberben a zápor.

GABRIELE *(Dino vállára teszi a kezét, kaján-bizalmaskodón)*

Sebaj, Dino, el fog dördülni a hajóroncs ágyújából egyszer még 'huszonegy lövés is, ahogy nagy ünnepeken szokás!

DINO *(dermedten)* Milyen ünnepre gondol, parancsnok?

GABRIELE Nemzetek életében olykor adódnak piros-betűs napok, nem igaz?

ANANKÉ *(jön tálcával. Már megint szobalányruhában)* Még nem ebédelt.

GABRIELE Mondtam, hogy csak teát iszom.

ANANKÉ Erőlevest hoztam. *(Leteszi a tálcát)*

DINO *(óvatosan)* Engedélyt kérek, hogy ha nincs rám szüksége, kicsit gyakorolhassak. Szobámba vitettem a pianinót ...

GABRIELE *(álmagagon)* Ó, a zene, a zene... *(Hirtelen)* Mára végeztünk. De hja válasz érkezik... tudja már, honnan... akármikor és akárki van nálam, azonnal hozza be.

DINO *(fontoskodva)* Értettem. (El)

GABRIELE *(Anankéhez)* Ezt a Csicsserin-levél-ma'szlagot mindig beveszi. Mi van a grófnővel?

ANANKÉ Miután áttámogattam a hálósobába, reggelit kért. *(Jelentősen)* Három lágy tojást pohárban. GABRIELE *(nevet)* Jaj nekem.

ANANKÉ Kár volt felébreszteni az alvó oroszánt. De azóta alszik.

GABRIELE Délután kettőkor?

ANANKÉ Altatót cseppentettem a teájába. Ráfér a pihenés ... magára.

GABRIELE Micsoda oktan barmok voltak, akik be-tiltották a boszorkányégetést!

DÍNO *(felindultan besiet)* Jelentenem kell, parancsnok. Autó állt meg a ház előtt. Az utas csuklyás köpenyt visel. A csuklya ...

GABRIELE *(türelmetlenül)* Mi van azzal a csuklyával?! DÍNO Az arcát is eltakarja, természetesen az eső miatt. Névjegy helyett ezt az elefántcsont medáliát adta át...

GABRIELE *(felkiált)* Azonnal vezesse bel! *(Mikor egyedül maradnak Anankével)* Csakis a miniszter küldhette.

ANANKÉ Látom, a Duse-kép.

GABRIELE Távolítsd el Dinót.

MINISZTER *(belép, még mindig csuklyás köpenyben)* Köszöntelek, Gabriele.

GABRIELE *(kiszalad a száján)* Indro!

ANANKÉ *(az ajtóban álló Dinóhoz)* Majd én ellátom a vendéget. Régi barát. Menjen csak zongorázni. *(Ki-tuszkolja)*

GABRIELE Hogyhogy magad jöttél?

MINISZTER *(körülmenyesen hámozza le magáról az esőköpenyt)* Elég bonyolult. Repülővel indultam, aztán vonatra szálltam. Deszenától egy barátom hozott ide autót. Ő visz majd át a svájci határon.

A távolból halk zongorajáték. Végigkíséri a jelenetet

GABRIELE Beszélj végre! Mi történt?

MINISZTER *(mesterkélten közömbös hangon)* Amint megkaptam a küldeményedet, kihallgatást kértem öfelségétől. Rögtön fogadott. Átadtam Rossi memorandumát. Belelapozott. Mikor rájött, hogy a vádak milyen szörnyűek, elsápadt, reszketett, és azt mondta: „Kérhetek öntől egy szolgálatot?” „Hogyne, felség.” „Ne olvastassa velem ezeket, vegye vissza a papírjait.” Mire azt feleltem: „Vigyázzon, 'a Savoiai-ház súlyos felelősséget vállal! Bűnrészes lesz!” Ezután eljöttem. Mi mást tehettem volna?

GABRIELE *(felindultan)* Az a gyáva törpe!

MINISZTER *(szárazon)* Nem gyávább, mint mások. Csak jobban ismeri az erőviszonyokat. És azt is tudja, hogy veszélyben a trónja. A fasiszták bármely perc-ben kiugrathatják ellene az Aostai herceget, mint mumust a dobozból. Akkor pedig mehet a kis zsinóros sapkájával állomásfőnököknek az isten háta mögé.

GABRIELE *(gyűlölködve)* Még arra se jó!

MINISZTER Mi legalább olyan hibásak vagyunk, mint ő. Mi mindnyájan. Mi hengergettük simára Mussolini útját a hatalom felé egymás közötti torzsalkodásainkkal. Mi, néppártiak és szocialisták, polgári ellenzékiek és „szociális reformerek, akik ott ülünk a Montecitorión milliók képviselőiben. Már nem sokáig.

GABRIELE Mussolini feloszlatja a parlamentet?

MINISZTER Szerintem napok kérdése.

GABRIELE Diktátor lesz?

MINISZTER Mi segítettük hozzá. Időt adtunk neki, hogy a miniszterelnöki székből szervezkedjék. Ma már a fegyveres erőket is a kezében tartja.

GABRIELE *(maga elé, dermedten)* Lekéstük a csillag-órát!

MINISZTER Ha azt érted ezalatt, hogy bűnös módon halogattuk az egységes fellépést, és ezzel megpecsételtük az ország sorsát, akkor igazad van.

GABRIELE *(m. f.)* A csillagóra elmúlt.

MINISZTER Idejövem, a hosszú úton volt időm gondolkodni. Tudod, mire jöttem rá? A társadalom akkor kerül lejtőre, ha a becsületes emberek kezdenek jobban félni egymástól, mint a gazemberektől.

GABRIELE De mért akarsz Svájcba menni?

MINISZTER *(hevesen)* Nem megyek, menekülök! Ha Mussolini megtudja, hogy én próbáltam elolvastatni a királlyal Rossi vallomását, az életem sincs biztonságban!

GABRIELE *(csak most eszmét)* De hiszen ... ez örület! Idejössz, ilyen helyzetben ... szándékosan tönk-reteszelsz!

MINISZTER *(megvetően)* Ugyan már, téged semmi-féle veszély se fenyeget!

GABRIELE *(fejvesztetten)* Ne mondj ilyet! Tele a házam kémeikkel...

MINISZTER Nem fog kiderülni, hogy tőled kaptam az iratokat. Én soha el nem árulom — azért is jöttem, hogy ezt megmondjam neked. Ennyi kíméletet meg-érdemelsz azért, hogy végül mégiscsak tenni próbál-tál valamit.

GABRIELE Kitudódik ...

MINISZTER Ha csak a gondolás nem fecseg, akit hozzám küldtél...

GABRIELE Az nem. Semmilyen körülmények közt.

MINISZTER Mindenki más hallgatni fog. Mindenki tudja, hogy terád szükség van.

GABRIELE *(kicsit megkönnyebbül)* Való igaz. Itáliának szüksége van rám.

MINISZTER Dehogyan Itáliának. Mussolininek van rád szüksége. A nimbuszodra. Fiumei dicsfényedre. És nem utolsósorban a világhíredre.

GABRIELE Csak nem képezed, hogy ezek után támogatni fogom?!

MINISZTER *(óvatosan)* Nézd, Gabriele, nemcsak nekünk, politikusoknak kellett volna idejében szétta-

posni a kígyótojást. Te, a „költő-vátesz” ugyanolyan bűnös vagy, mint mi. Ha nem még bűnösebb. GABRIELE *(felindultan)* Ezt a vádat visszautasítom!

MINISZTER Tán nem tőled kölcsönözte minden jel-szavát?

GABRIELE Lopta!

MINISZTER Mért nem kiáltottál tolvajt?!

GABRIELE Meghamisította az én szárnyas ígéimet.

MINISZTER A szép, felelőtlen szavak könnyen fertőződnek. Nem a te dolgod lett volna tiltakozni, ami-kor leprafoltosak lettek?

GABRIELE Annak, amit én hirdettem, semmi köze Mussolini ocsmány terveihez. Én azt akartam, hogy Itália ismét arra a kulturális magaslatra emelkedjék, ahol évszázadok előtt fényeskedett. Ne legyen többé lazaronék és csaló boltosok lesajnált országa, ha-nem az Alkotó Szellem Világbirodalma, elismerten első a művelt nemzetek sorában! Ez az én álmom, a nagy latin álom!

MINISZTER *(szárazon)* Milliókat ringattál megvalósíthatatlan álmok bűvöletébe. Te is oka vagy, hogy a nép aludt, mikor cselekednie kellett volna, jözan célok érdekében. Az utópia olykor életveszélyes kelepce.

GABRIELE Én csaltam kelepcebe a népemet? Én?! Aki azért harcoltam, hogy végre ne nézzék le, ha-nem tiszteljék?

MINISZTER Mussolini azt ígérgeti, hogy félni fogják. Sokak szemében ez tetszetősebb kilátás. És az el-éréséhez elég az ölmos bot, amit a fasiszták „manará”-nak neveznek. Láthatad a kezükben, zöld-fehér-piros a nyele.

GABRIELE *(magánkiül)* Arról is én tehetek, hogy a lobogóm színeit gyilkos husángokra mázolja?

MINISZTER Ellene tehetél volna. Mégpedig sokat. Ha van egy csepp valóságérzéked.

GABRIELE Márpedig én törhetetlenül 'hiszem, hogy a világegyetemben a költői képzelet az egyetlen, cá-

folthatatlan realitás! *(Hirtelen felfigyel. Ijedten)* A zongora elhallgatott! Jött valaki!

MINISZTER *(gyorsan a háttérbe megy, arccal a függöny felé fordul)*

DÍNO *(besiet)* Levél és csomag érkezett! Futár hozta, Rómából. *(Súgva)* A szovjet képviselőtől. *(Átadja, el)*

GABRIELE *(felujjong)* Csicserin!

MINISZTER *(megfordul)* Mi dolgoz vele?

GABRIELE *(diadalmasan)* Írtam neki és válaszolt. „Nincs valóságérzésem?” Láthatod: még mindig világpolitikai tényező vagyok! *(Feltépi a levelet, olvassa)* „Jó egészséget és jó étvágyat kíván a reneszánsz egyetlen túlélőjének Georgij Vasziljevics Csicserin. *(Kibontja a csomagot, dermedten)* Kaviár. *(Vad dühvel elhajtja a dobozt)*

MINISZTER *(elveszi tőle a levelet)* Hogy tudnak ezek fogalmazni! „A reneszánsz egyetlen túlélőjének.” Hajszálpontos helyzetelemzés. És a rangját se írta alá. Szigorúan magánlevél.

GABRIELE *(maga elé)* Csemege. Mint egy torkos gyerekek.

MINISZTER *(úgy tesz, mintha nem venné észre Gabriele összeomlását)* Egyelőre Davosba megyek. Orvossal igazoltatom, hogy sürgős tudófoltozásra van szükségem. Aztán... majd meglátjuk.

GABRIELE *(hosszú szünet után, komoran)* Én pedig ezentúl a Vittoriale foglya vagyok. Mint a pápa a Vatikáné.

MINISZTER *(indulni készül)* Remélem, a rabkosztod nem lesz túl sovány.

GABRIELE *(hevesen)* Mért gúnyolódol? Ha mindnyájan megtagadtok, én akkor is az olaszság prófétája voltam!

MINISZTER Ez igaz, csak éppen ...

GABRIELE Csak éppen?

MINISZTER Csak éppen olyan próféta voltál, aki nem vonult el idejében a sivatagba sáskát enni. GABRIELE *(hevesen)* De hát honnan lehet tudni, hogy pontosan mikor kell elkezdeni a „sáskaevést”?

MINISZTER *(ridegen)* Dante nem kérdezte. Ne kísérj ki. Isten veled. *(Gyorsan el)*

GABRIELE *(magába roskad mint akit fejbe vágta)*. Aztán megrázkódik, felindultan kiált) Dino!

DINO *(rögtön belép, de a távoli zongorázás tovább szól)*

GABRIELE *(álmatagon)* Milyen szomorú az ilyen élmény, Dino. Az emberhez bevetődik egy fiatalkori barátja, akit azóta se látott... Romantikus módon jelentkezik... Nagy öröm, nyakba borulás ... de per-c k alatt kiderül, hogy már ,semmi, semmi mondani-valónk sincs egymás számára... *(döbbenet elakad)* hát ez hogy lehet?

DÍNO *(ártatlanul)* Mi, kérem?

GABRIELE Maga itt van, és a zongora tovább szól?

DÍNO *(simán)* Elnézést, nem volt alkalmam engedélyt kérni, hogy a pianínó mellé villanyzongorát is állíthassak a szobámba. Néha belefáradok a játékba.

GABRIELE *(farkasszemet néz vele)* Szóval mindent hallott. De miért közli velem? Zsarolás?

DÍNO *(Megállapodni szeretnék önnel, parancsnok... abban, hogy ma délután nem voltam itt, tehát sem-mit se hallhattam, és nem láttam a minisztert, akit természetesen rögtön felismertem. Érthető az óhajom, ugye?)*

GABRIELE Egyáltalán nem.

DINO *(zavartan)* Nos, vannak bizonyos vad törzsek, ahol a rossz hír hozóját karóba húzzák. Különösen, ha a törzsfőnök semmiképpen sem hajlandó a kényes hírt tudomásul venni.

GABRIELE Akkor el kell hallgatni. Nem ez a kézen-fekvő?

DINO A helyzet egyáltalán nem ilyen egyszerű. Egy-részt itt van a jelentési kötelezettség. Másrészt a jelentés egyben azt is jelenti, hogy a jelentő tud valamit, amit nem illene tudnia. Mindez közlekedési balesetet okozhat.

GABRIELE Hogyhogy?

DÍNO Az illetőt véletlenül elgázolhatja egy teherautó.

GABRIELE *(kis szünet után haragosan kiáltozni kezd)* Nem bírom idegekkel a maga csigalassúságát! Két órákor átküldtem Salóba lúdtollakért, és csak most ér vissza?

DÍNO *(hálásan)* Köszönöm, parancsnok. *(Hirtelen)* De Ananké ...

GABRIELE Felőle nyugodt lehet. Az ő „megbízója” --hogy a maga szakkifejezésével éljek — én vagyok. ANANKÉ *(jön)* A grófnó ...

GABRIELE Szent isten, csak nem ébredt fel, mi-alatt ... vendégünk volt?

ANANKÉ Felébredt, de becsaltam a kosztűmös szobába. Azóta szakadatlanul a maga tragédiáinak a jel-mezeit próbálgatja fel.

GABRIELE Okos emberek vesznek körül. *(Dinóhoz, aki járkál, nézelődik)* Keres valamit?

DÍNO Elgurult, de már megvan. *(Az asztalra teszi a kaviáros dobozt. Súgva)* És most esküszegő leszek. Elárulok valamit, amit meglepetésnek szántak. De talán jobb, ha felkészül a nagy öröme. A Duce meglátogatja.

GABRIELE Itt?! Ma?!

DÍNO Telefonon jelezték. Rövidesen megérkezik.

GABRIELE *(réműlten)* Mért jön?

DÍNO Ajándékot hoz. Nemzeti alapítvány létesül az ön összes műveinek kiadására.

GABRIELE *(felsugárzik)* Megjelenik végre az „Opera Omnia” ?

!

DÍNO *(kenetteljesen)* A Duce az olasz nemzet becsületére sértőnek érzi, hogy legnagyobb költőjét üzlet-emberek szorongatják. És büszke rá, hogy Itália népének megbízásából ezentúl ő lesz az ön egyetlen kiadója.

GABRIELE *(sápadtan, dermedten)* Zseniális.

DINO Bár a Duce rangrejtve jön, óhajítja, hogy ágyú-lövéssel közzöntsük?

GABRIELE *(felocsúdik)* Huszonegy lövéssel. Ahogy piros betűs ünnepeken szokás.

DÍNO Az estebédhez *(a dobozért nyál)* jegeljük a kaviárt?

GABRIELE *(egészen más szóhoz illő hangszílyal)* Jegelhetjük! DÍNO *(el)*

GABRIELE *(Anankéhez, aki közben a háttérben tett-vett)* Sok ez nekem egy napra ... és ráadásul itt ez a lány...

ANANKÉ *(szárazon)* Valóban itt van. *(Utat enged a belépő Avénak és kimegy)*

AVE *(pompázatos reneszánsz jelmezt visel. Most nagyon szép. Kedvesen)* Francesca da Rimini hódol alkotója előtt.

GABRIELE *(ráfeledkeznek)* Gyönyörű vagy!

AVE A te két szemed varázserejétől! *(Megijed az el-szólástól)*

GABRIELE *(szomorúan)* Csak egy szemem van, Ave. AVE *(szenvedélyesen)* Ha rám mosolyogsz, úgy érzem, mintha ezer szemsugárral cirógatnál! *(Hozzásimul)*

GABRIELE Ó, te lány, te lány, milyen nehéz szívvel öllelek!

AVE *(döbbenet)* Nehéz szívvel?

GABRIELE Hogy mondjam ki a félelmes ítéletet: el kell válnunk?

AVE Tréfálsz, ugye? Gonosz Gabriele. Micsoda kegyetlen tréfa!

GABRIELE (*maga mellé ülteti, a kezét fogja*) Hallgass meg, kedvesem. Két nő volt az életemben, akit nem érdemeltem meg. Az egyik -- már mondtam -- Duse volt, a tragikus mosolyú komédiás asszony. A másik te vagy, ifjúság lángoló csipkebokra. Megbocsáthatatlan bűn, hogy közeledni mertem hozzád hamuvá porladt szívemmel. Megbocsáthatatlan, hogy testedbe égettem szenvedélyem tüzes bélyegét.

AVE Mért beszélsz így, hiszen kimondhatatlanul boldoggá tettél!

GABRIELE Most valóban büntudat gyötör! Elvisel-hetetlen büntudat!

AVE A ma éjszakáért? Hát nem tudod, hogy én nem ma éjszaka lettem a tiéd? Tiéd voltam azóta, hogy rózsákat szórtál a fiúmei erkélyről. És a tiéd leszek mindörökké!

GABRIELE Nem! Nem!

AVE Esküvel fogadtam meg, a szentségi eskünél szentebbel! Velel maradok, amíg élsz! (*Zavartan kijavítja*) Amíg élek!

GABRIELE (*gyöngéden*) Ez már a második elvétésed. Tudod, mit bizonyít? Hogy az ösztöneid értelmesebbek, mint az érzelmeid. (*Leinti a lány tiltakozó mozdulatát*) Ki akarlak józanítani. Nem akarom, hogy olyan oltár magányos őrzője légy, amelyen kialudt az örökmécses. Menj, gyermek, menj. Ne tedd számomra még nehezebben elviselhetővé az elválást.

AVE (*egyre felindultabban*) De hát mért kellene elválnunk, mikor szeretjük egymást? Vagy már nem szeretsz? Csalódást okoztam, mikor a tiéd lettem?

GABRIELE Csak az alkotás ejtett olykor olyan földön-túli eksztázisba, mint a te öleléseid.

AVE Akkor hát miért ismételtetted rögeszmésen, hogy válnunk kell? A sorsunkkal magunk rendelkezünk. Jogunk van a boldogsághoz. És ígérem: ha egyszer ráunsz a szerelmemre, szemrehányást akkor se hallasz tőlem. Leszek a szolgálód, mint Ananké. Boldogan kötözgetem helyette a cipőzsínódat.

ANANKÉ (*előbukkan a háttérfüggöny részén, karjával félreérthetetlen mozdulatot tesz, majd eltűnik. AVE nem láthatta, csak Gabriele*)

GABRIELE (*majdnem elneveti magát, aztán keményebb hangon szól*) Cselédsors cselédnek való, nem neked, királyi lilium. Hiszem, hogy idővel méltó keretbe kerül fenséges személyiséged. És én a távolból is imádni foglak.

AVE (*kezdi türelmét veszteni*) De miért a távolból?!

GABRIELE Tévedtem, AVE. Egy éjszakán át azt hittem, hogy a lángész és a szépség tökéletes párt alkot. Azóta rádöbbenem, hogy van egy közbenső tényező. Sorsdöntő. Az idő.

AVE (*zokogni kezd*) Nem mondasz igazat, nem ezért úzöl el! Mit vétettem? Mért taszítasz el magadtól?

GABRIELE (*most nagyon őszinte*) Látom már, folytatnom kell a gyónást. Nem akarom, hogy magadban keresd a hibát azért, aminek az oka egyedül az én sorsomban rejlik. Senki másnak nem tennék vallomást, de téged, betévedt napsugár, meg akarlak menteni elátkozott magamtól. (*Nehezen mondja ki*) Kudarccal ért. Olyan súlyos kudarc, amilyen még soha. Szégyenét el akarom temetni. Elfelejteni, különben belepustulok.

AVE De hát én segítenék...

GABRIELE (*erőt vesz magán*) Ebben a két napban velem voltál. Mindig a bukásomra emlékeztetnél. AVE Ezért kergetsz el?!

GABRIELE (*felindultan*) Menj, menj, amíg még imád-lak, ne várd be, hogy meggyűlöljlelek!

AVE (*a nyakába akaszkodik*) Nem hagylak magadra!

GABRIELE (*türelmét vesztve eltaszítja*) Nem érted, hogy terhemre vagy?!

AVE (*nehezen szedi össze magát. Aztán eddig ismeretlen*)

retten, rideg hangon szólal meg) Hát ez nem sikerült. Én is kudarcot vallottam.

GABRIELE (*már megbánta durvaságát*) Nem akarom, hogy annak érezd.

AVE (*cinikusan*) Aki ide küldött, fűtül az érzelmeimre.

GABRIELE (*értetlenül*) Aki ide küldött?

AVE (*élvezi, hogy bosszút állhat*) Meglehetősen öntelt vagy, ha elhitted, hogy egy húszéves lány esztelenül beléd szerethet.

GABRIELE (*nehezen ocsúdik*) Nem is az vagy, akinek mondtad magad? Delprato grófnó?

AVE (m. f.) De. A terád mindig oly heves erotikus hatást gyakorló kilencágú korona nem csalás, nem ámitás. Csak éppen, az az ág, amelyből én származom, koldusszegény.

GABRIELE (*hevesen*) Felbéreltek?!

AVE Megbízást kaptam. Így jobban hangzik. De hozzá kell tennem: hazafias meggyőződésből vállaltam, a Duce szolgálatában.

GABRIELE (*vad gyűlölettel*) Mi köze ahhoz a Ducénak, hogy én kivel fekszem le?

AVE (*kioktatón*) Neki mindenhez köze van. Ahhoz különösen, hogy a te külföldről Gardonéba látogató alkalmi szeretőid milyen „szárnyas igéket” visznek tőled a „Nemzet élő dicsfénytől” mondjuk, Párizsba. Vagy mit hoznak neked, mondjuk, Párizsból. Például Ida Rubinstein, a macskatalpú táncosnő...

GABRIELE (*a foga közt*) Ezt is tudja. (*Erőt vesz magán*) Tehát te valamiféle érzelmi porkoláb lettél volna mellettem? Ez volt a megbízásod?

AVE (*kegyetlenül*) Érzelmi dajka inkább. Tekintettel a közeledő második gyermekkorra.

GABRIELE (*hevesen*) Most aztán takarodj!

AVE (*gonoszul*) Megyek én, sürgetés nélkül is. Ha a megbízásomnak nem is tudtam eleget tenni, viszek magammal valamit, amivel a Ducét kárpótolhatom. A gyónásod egyes részletei igen pikánsak. Legalább lesz néhány vidám perce honmentő munkája közepette.

GABRIELE (*hangtalanul*) Takarodj. (*Mikor AVE már majdnem eltűnt, hirtelen, döbbenet utánaszól*) Várj csak... mégsem lehet igaz, bosszúból hazudsz, ugye? AVE (*gúnyosan nevet*) No lám, a hétpróbás csaló se-hogy se képes beletörödni saját megcsalásába!

GABRIELE De hiszen te valóban szűz voltál!

AVE (*dölyfösen*) Hát aztán? Véremet áldoztam a Ducéért! Alala! (E!)

GABRIELE (*néhány pillanatig magába roskadtan ül, arcát kezébe temetve*)

ANANKÉ (*előrejön a függöny mögül, megáll Gabriele mögött. Kis dobozt nyújt elébe. Halkan*) Kokain?

GABRIELE (*anélkül, hogy felnézne*) Ezt most ki kell bírnom. A magam erejéből. Különböztetetlen tisztességes sort se tudok többé leírni.

ANANKÉ Ments isten.

GABRIELE Ne emlegesd az istent. Meghalt. Megöltem.

ANANKÉ (*szárazon*) Az a szokása, hogy feltámad. GABRIELE Bennem már soha. Ezentúl csak a te nevedre esküszöm.

ANANKÉ Az én nevemre?!

GABRIELE Ananké — végzet. Jól illik furcsán félelmes arcodhoz.

ANANKÉ Nem „hűséges arcot” akart mondani?

GABRIELE Milyen keveset kínálhatok a hűségedért! Te leszel ágyastársam ahhoz az egyetlen figurához, amit még egyetlen nővel se próbáltam ki. Te fogod lezárni a szememet.

Kintről, messziről tompa ágyúlövés. Végig a jelenetben szabályos időközökben ismétlődik

DÍNO *(izgatottan beront)* Megérkezett a Duce!

GABRIELE *(nyersen)* Siessen elébe!

ANANKÉ *(miután Dino kirohant)* Nem akar átöltözni?

GABRIELE *(pátosszal)* Hozd ,a rbiborszegélyű tógámat!
(Ananké egy valóságos tógát hoz, amely Gabrielét teljesen beburkolja. Ananké a tógát redőzi, igazgatja. Már szavai) A dicsó római impérium késői követe-

ként akarom köszönteni őt, a nagy férfiút! Ave új Caesar !
Ave jövőteremtő, könyörtelen akarat ! Ave Itália arculatának keménykezű átformálója ! Ave te .. . *(észreveszi, hogy Ananké hátrament, hogy széthúzza a középső függönyöket: mögöttük ajtó tűnik elő), te... (a közönség felé fojtott, vad gyűlölettel) te ló-tetű! (Sarkon fordul és kitárt karokkal indul a lassan táruló ajtó felé)*

Függöny